

κεφάλαιο 1.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

1.1

ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το Ηράκλειο βρίσκεται στη μέση περίπου της βόρειας ακτογραμμής της Κρήτης με υψόμετρο 10 έως 40 μέτρων, στον 35° 20' παράλληλο βόρειου πλάτους και 20° 10' ανατολικού μήκους *Greenwich*.

Ο Δήμος βρίσκεται στην πεδιάδα Ηρακλείου και συνορεύει δυτικά με το Δήμο Γαζίου, ανατολικά με τους Δήμους Νέας Αλικαρνασσού και Επισκοπής και νότια με τους Δήμους Αρχανών, Τεμένους και Γοργολαϊνης. Στα βόρεια ο Δήμος βρέχεται από το Κρητικό Πέλαγος.

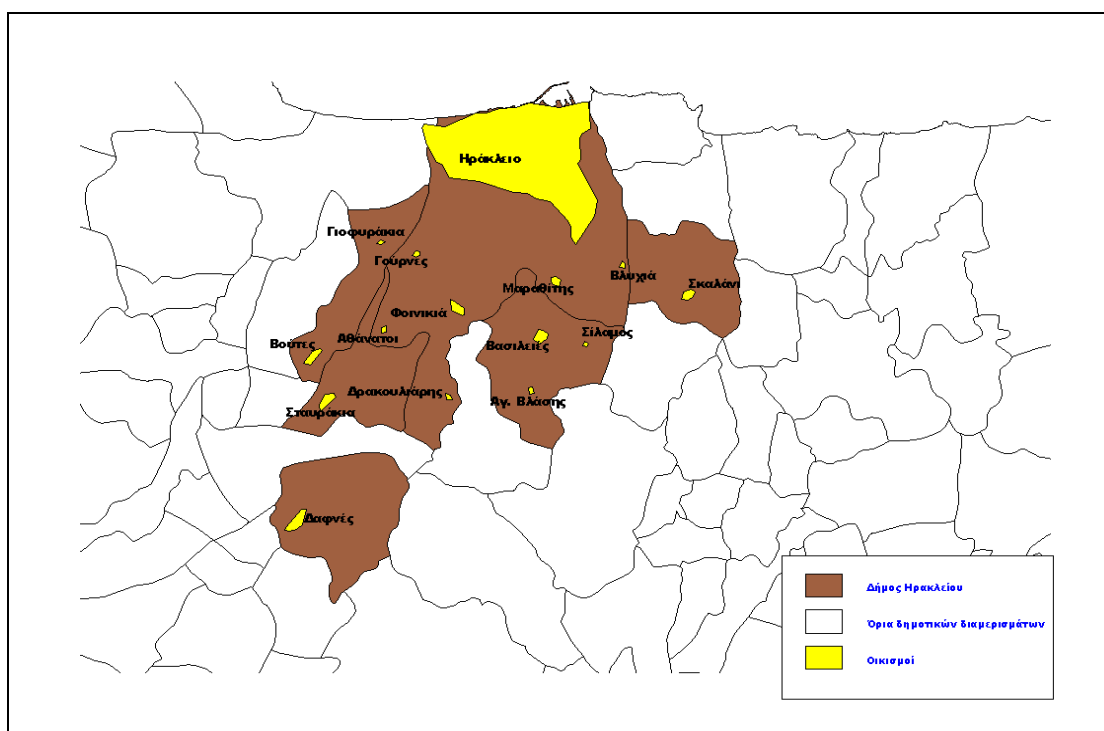
Το Ηράκλειο υπάγεται διοικητικά στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου και αποτελεί το διοικητικό κέντρο του Νομού Ηρακλείου και της Περιφέρειας Κρήτης, καθώς και έδρα της Αρχιεπισκοπής Κρήτης. Είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Κρήτης, με έκταση 120 τετρ. χιλιόμετρα και πληθυσμό που ανέρχεται περίπου στους 150.000 κατοίκους (137.711 στην απογραφή του 2001), και μέρος του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Ηρακλείου, μαζί με τους Δήμους Αλικαρνασσού και Γαζίου.

Ο Δήμος Ηρακλείου διαιρείται σε τέσσερα **Δημοτικά Διαμερίσματα** (1° Κεντρικό Δημοτικό Διαμέρισμα, 2° Ανατολικό Δημοτικό Διαμέρισμα, 3° Δυτικό Δημοτικό Διαμέρισμα και 4° Νότιο Δημοτικό Διαμέρισμα), που αποτελούν την πόλη του Ηρακλείου, και σε πέντε **Τοπικά Διαμερίσματα** (Τοπικό Διαμέρισμα Βουτών, Τοπικό Διαμέρισμα Δαφνών, Τοπικό Διαμέρισμα Σκαλανίου, Τοπικό Διαμέρισμα

Βασιλειών και Τοπικό Διαμέρισμα Σταυρακίων), που λόγω κυρίως γεωγραφικής θέσης, θεωρούνται περιαστικές περιοχές¹.

Ο Δήμος Ηρακλείου

Η έδρα του Ο.Τ.Α είναι στο Ηράκλειο, οδός Αγίου Τίτου 1 και τα στοιχεία επικοινωνίας είναι:

☎ Τηλεφωνικό Κέντρο: 2810 399 399

✉ Κεντρικό e-mail: info@heraklion.gr

💻 Ηλεκτρονική σελίδα του Δήμου: www.heraklion.gr

¹ Δεν είναι εφικτή η σαφής οριοθέτηση των περιαστικών περιοχών, σε κάθε όμως περίπτωση αποτελούν τον ευρύτερο εγγύς χώρο που παρεμβάλλεται ανάμεσα στην πόλη και στην ύπαιθρο.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Με βάση την τελευταία διοικητική μεταρρύθμιση για τις συνενώσεις δήμων και κοινοτήτων (Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας»),² στο Δήμο Ηρακλείου συνενώθηκαν τέσσερις πρώην κοινότητες: Βούτες, Δαφνές, Σκαλάνι και Σταυράκια.

Το Ηράκλειο αποτελεί Δήμο ήδη από το 1900. Σύμφωνα με το υπ. αριθμ. 3/11-02-1900 της Επίσημης Εφημερίδας της Κρητικής Πολιτείας, η Κρήτη διαιρούνταν σε 86 Δήμους που κατατάσσονταν σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονταν το Ηράκλειο, τα Χανιά και το Ρέθυμνο, στη δεύτερη κατηγορία οι Δήμοι με πληθυσμό άνω των 3.500 κατοίκων και στη τρίτη κατηγορία όλοι οι υπόλοιποι.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι διοικητικές μεταβολές που επήλθαν στο Δήμο Ηρακλείου από το 1924 έως σήμερα.

Πίνακας: Διοικητικές μεταβολές Δήμου Ηρακλείου

06/08/1924	Σύσταση του Δήμου με έδρα τον οικισμό Ηράκλειον
06/08/1924	Ο οικισμός Γούρνες προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Μπουγάδα προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Μακρύς Τοίχος προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Μαραθίτης προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Χάνι Ασάνη προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Φορτέτζα προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Άγιος Βλάσιος προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Βασιλειές προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Στειακού προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Καινούργια Πόρτα προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Βραδιάρη προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Χρυσοπηγή προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Δρακουλιάρης προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Κατσαμπάς προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου

² Νόμος 2539/1997 περί Συγκρότησης της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

06/08/1924	Ο οικισμός Άγιος Σύλλας προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Πειρουνάκη προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Μαλάδες προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Αγία Ειρήνη προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Αθανάτοι προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Ακ-Τάμπια προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
06/08/1924	Ο οικισμός Φοινικιά προσαρτάται στο Δήμο Ηρακλείου
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Καμίνια και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Μετεβή Καμάρος και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Άγιος Ιωάννης και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Κνωσός και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Βλιχιά και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Προάστειον και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Φαγαρέτου Πόρτα και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Χανιών Πόρτα και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Αλάτσατα και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Μετόχι Δεχήρ-Αγά και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Μεσαμπελιές και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Ατσαλένιο Μετόχι και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Βούλγαρη και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Θέρισσος και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Μετόχι και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Αναγνώριση του οικισμού Μασταμπάς και προσάρτηση του στο Δήμο
16/05/1928	Ο οικισμός Χάνι Ασάνη καταργείται
16/05/1928	Ο οικισμός Βραδιάρη καταργείται
16/05/1928	Ο οικισμός Καινούργια Πόρτα καταργείται
16/05/1928	Ο οικισμός Πειρουνάκη καταργείται
16/05/1928	Ο οικισμός Φορτέτζα καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Ηράκλειον
27/09/1928	Ο οικισμός Άγιος Σύλλας αποσπάται από το Δήμο και ορίζεται έδρα της Κοινότητας Αγίου Σύλλα
27/09/1928	Ο οικισμός Μαλάδες αποσπάται από το Δήμο και προσαρτάται στην Κοινότητα Αγίου Σύλλα
19/10/1929	Ο οικισμός Βασιλειές αποσπάται από το Δήμο και ορίζεται έδρα της Κοινότητας Βασιλειών

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

19/10/1929	Ο οικισμός Άγιος Βλάσιος αποσπάται από το Δήμο και προσαρτάται στην Κοινότητα Βασιλειών
16/10/1940	Αναγνώριση του οικισμού Βραδιάρης και προσάρτηση του στο Δήμο
16/10/1940	Αναγνώριση του οικισμού Νέα Φορτέτσα και προσάρτηση του στο Δήμο
16/10/1940	Αναγνώριση του οικισμού Άνω Φορτέτσα και προσάρτηση του στο Δήμο
16/10/1940	Η ονομασία του οικισμού Μετεβή Καμάρος του Δήμου διορθώνεται σε Μπεντεβής
16/10/1940	Ο οικισμός Μεσαμπελιές καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Μασταμπάς καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Μετόχι καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Μετόχι Δεχήρ-Αγά καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Προάστειον καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Στειακού καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Χρυσοπηγή καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Φαγαρέτου Πόρτα καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Χανιών Πόρτα καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Θέρισσος καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Βούλγαρη καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Καμίνια καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Αλατιάτα καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Ατσαλένιο Μετόχι καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Μπουγάδα καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Ακ-Τάμπια καταργείται
16/10/1940	Ο οικισμός Κατσαμπάς καταργείται
19/03/1961	Ο οικισμός Βραδιάρης καταργείται
19/03/1961	Ο οικισμός Άνω Φορτέτσα καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Ηράκλειον
19/03/1961	Ο οικισμός Μαραθίτης καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Ηράκλειον
19/03/1961	Ο οικισμός Μπεντεβής καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Ηράκλειον
19/03/1961	Ο οικισμός Νέα Φορτέτσα καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Ηράκλειον
19/03/1961	Ο οικισμός Μακρύς Τοίχος καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό Κνωσός
19/03/1961	Ο οικισμός Άγιος Ιωάννης καταργείται και προσαρτάται στον οικισμό

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

	Ηράκλειον
17/03/1991	Αναγνώριση του οικισμού Κορακοβούνι και προσάρτηση του στο Δήμο
17/03/1991	Αναγνώριση του οικισμού Παπά Τίτου Μετόχι και προσάρτηση του στο Δήμο
30/08/1994	Η Κοινότητα Βασιλειών καταργείται και συνενούνται με το Δήμο
25/07/1997	Ο οικισμός Κορακοβούνι του Δήμου μετονομάζεται σε Αμφιθέα
04/12/1997	Η Κοινότητα Δαφνέ καταργείται και συνενούνται με το Δήμο
04/12/1997	Η Κοινότητα Βουτών καταργείται και συνενούνται με το Δήμο
04/12/1997	Η Κοινότητα Σταυρακίων καταργείται και συνενούνται με το Δήμο
04/12/1997	Η Κοινότητα Σκαλανίου καταργείται και συνενούνται με το Δήμο
18/03/2001	Αναγνώριση του οικισμού Σέμελη και προσάρτηση του στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ηρακλείου
18/03/2001	Αναγνώριση του οικισμού Λοφούπολις και προσάρτηση του στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ηρακλείου
18/03/2001	Ο οικισμός Παπά Τίτου Μετόχι καταργείται
18/03/2001	Ο οικισμός Αμφιθέα καταργείται

Πηγή: ΕΕΤΑΑ (Λεξικό Διοικητικών Μεταβολών των Δήμων & Κοινοτήτων 1912-2001)

1.2

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ³

1.2.1 Αρχαϊκή - Κλασσική - Ελληνιστική περίοδος

Κατά την αρχαιότητα το κύριο αστικό κέντρο της περιοχής ήταν αναμφισβήτητα η Κνωσός. Ωστόσο, υπήρχε κάποια εγκατάσταση, ένα είδος οικισμού, βόρεια της Κνωσού, κοντά στη σημερινή πόλη, σε ύψωμα και σε κάποια απόσταση από τη θάλασσα με το όνομα Ηράκλειο. Αρχαιολογικά λείψανα της αρχαϊκής, κλασσικής και ελληνιστικής περιόδου έρχονται στο φως κατά καιρούς από διάφορα σημεία της παλιάς πόλης, (περιοχή των οδών Δαιδάλου, Ιδομενέως, Μεραμβέλλου, Ξανθουδίδου, Δ. Μποφώρ και Επιμενίδου), μετά από σωστικές ανασκαφές και εκσκαφές που γίνονται για τον έλεγχο των θεμελίων καινούριων οικοδομών, με την επίβλεψη της αρμόδιας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

³ Αναλυτικότερα στοιχεία για την ιστορική εξέλιξη του Ηρακλείου στην ιστοσελίδα του Δήμου, στη σύνδεση «Ηράκλειο-Μια πόλη, μια ιστορία».

1.2.2 Ρωμαϊκή περίοδος

Ήδη από τον 3ο αι. π.Χ. εκδηλώνεται το πρώτο ενδιαφέρον της Ρώμης για την Κρήτη. Αιτία είναι η στρατηγική θέση του νησιού για τον έλεγχο των εμπορικών δρόμων και της πειρατείας. Η πρώτη, αποτυχημένη, προσπάθεια κατάληψης του νησιού γίνεται το 74 π.Χ. από τον Μάρκο Αντώνιο. Από τότε ξεκινούν συνεχείς επιχειρήσεις, οι οποίες λήγουν με την οριστική υποταγή του νησιού το 67 π.Χ. μετά την τελική κατάληψη της Κνωσού, η οποία αντιστέκεται σθεναρά στους Ρωμαίους. Μέχρι τον 3ο αι. μ.Χ. η Κρήτη με την Κυρήνη της Αφρικής αποτελούν μια ενιαία ρωμαϊκή επαρχία με διοικητικό κέντρο τη Γόρτυνα. Στη σκιά της «*raex romana*», (67 π.Χ. - 330 μ.Χ.), οι κρητικές πόλεις γνωρίζουν μια, μάλλον, ειρηνική περίοδο. Ενδιαφέρον στην τέχνη παρουσιάζουν μόνο η γλυπτική και τα μωσαϊκά δάπεδα. Σύμφωνα με τον ιστορικό Δίωνα τον Κάσσιο, οι Κρήτες «ελεύθεροί τε πάντα τον έμπροσθεν χρόνον γενόμενοι και δεσπότην οθνείον μηδένα κτησάμενοι, κατεδουλώθησαν», υποδουλώνονται για πρώτη φορά στην ιστορία τους.

1.2.3 Ά Βυζαντινή περίοδος

Κατά την πρώτη βυζαντινή περίοδο (330 μ.Χ. έως το 824 μ.Χ.), όταν η Κρήτη αποτελεί «θέμα» της βυζαντινής αυτοκρατορίας με διοικητικό, στρατιωτικό και θρησκευτικό κέντρο τη Γόρτυνα, ο οικισμός συναντάται με το όνομα Κάστρο. Δυστυχώς, εξαιτίας της έλλειψης πληροφοριών για την περίοδο αυτή, αλλά και αξιόλογων αρχαιολογικών ευρημάτων είναι δύσκολο να ανασυνθέσει κανείς την εικόνα που είχε η πόλη. Τα χρόνια αυτά ολόκληρο το νησί δοκιμάζεται από πειρατικές επιδρομές καθώς και από φυσικές καταστροφές (σεισμούς) που έχουν ως αποτέλεσμα την παρακμή ακόμη και την εξαφάνιση των πόλεων ως αστικών κέντρων.

1.2.4 Αραβική κατάκτηση

Το 824 μ.Χ. το Κάστρο, μετά από αραβικές επιδρομές και την αποβίβαση Αράβων στην Κρήτη γύρω στα 822 - 823 μ.Χ. που είχαν ως στόχο τη σταδιακή κατάληψη του νησιού, πέφτει στα χέρια των κατακτητών του. Σε αυτό συνετέλεσε και το γεγονός ότι το βυζαντινό κράτος βρισκόταν σε συνεχείς έριδες και εσωτερικές

αναταραχές. Η πόλη ονομάζεται τώρα Rabdh el Khandaq, δηλαδή Φρούριο της Τάφρου, και αυτό γιατί οι Άραβες με την εγκατάστασή τους, προκειμένου να προστατευθούν, έκτισαν τείχος από ωμές πλίνθους, ενώ γύρω από αυτό άνοιξαν βαθιά τάφρο (Khandaq). Από την ονομασία αυτή προήλθαν και οι μεταγενέστερες: Χάνδακας (Χάνδαξ) της δεύτερης βυζαντινής περιόδου και Candia της περιόδου της Ενετοκρατίας. Ο Χάνδακας, που γίνεται τώρα η πρωτεύουσα του νησιού, ενώ εγκαταλείπεται η Γόρτυνα, κατελάμβανε την έκταση από την οδό Δαιδάλου, Χάνδακος, θαλάσσιο μέτωπο, Επιμενίδου, τμήμα πλατείας Ελευθερίας. Οι Άραβες ανέπτυξαν ένα δικό τους πολιτισμό στην Κρήτη, όμοιο με εκείνον των συγχρόνων τους. Είχαν δικό τους νομισματοκοπείο, ανεπτυγμένη μεταλλοτεχνία και κεραμική, καλοκτισμένα κτήρια. Πολλά στοιχεία για την αρχιτεκτονική και για τον τρόπο ζωής τους προέκυψαν κατά τις ανασκαφικές έρευνες που διεξήχθησαν στην παλιά Καστέλλα, ανατολικά του Ναού του Αγίου Πέτρου και Παύλου.

1.2.5 Β' Βυζαντινή περίοδος - Επανάκτηση της Κρήτης από τους Βυζαντινούς

Οι Βυζαντινοί επανειλημμένα προσπάθησαν να ανακτήσουν την Κρήτη, δίχως, όμως, επιτυχία. Το 826 μ.Χ. επιχειρείται, δυστυχώς με αποτυχία, η εκστρατεία του βυζαντινού στρατηγού Κρατερού. Η περιοχή της μάχης και της συντριβής του βυζαντινού στρατού από τους Άραβες, λίγα μόνο χιλιόμετρα ανατολικά του Ηρακλείου, διατηρεί ακόμη και σήμερα το όνομα του ηρωικού στρατηγού (Καρτερός).

1.2.6 Νικηφόρος Φωκάς

Το 960 μ.Χ. εκστρατεύει εναντίον των Αράβων ο αρχιστράτηγος του Βυζαντίου και μετέπειτα βυζαντινός αυτοκράτορας, Νικηφόρος Φωκάς. Με ικανό στράτευμα και πλήρη εξοπλισμό κατορθώνει να ελευθερώσει ολόκληρη την Κρήτη και να περιορίσει τους Άραβες μέσα στον καλά οχυρωμένο Χάνδακα. Μετά από πολιορκία μηνών, την άνοιξη του 961 μ.Χ., έγινε η γενική έφοδος των βυζαντινών και του μισθοφορικού στρατού τους, η οποία κατέληξε στην επιτυχή ανακατάληψη της πόλης. Πολλοί Άραβες έχασαν τη ζωή τους ή αιχμαλωτίστηκαν κατά τη μάχη που δόθηκε μέσα στην πόλη, πέφτοντας θύματα της αγριότητας των στρατιωτών, παρά

τις αντίθετες οδηγίες του Νικηφόρου Φωκά. Ο ίδιος πήρε τον εμίρη και την οικογένειά του στην Κων/πολη, όπου και τιμήθηκαν από τους βυζαντινούς. Ο γιος μάλιστα του εμίρη ασπάστηκε το χριστιανισμό και υπηρέτησε τον αυτοκράτορα. Ο Νικηφόρος Φωκάς φεύγοντας από το Χάνδακα πήρε μαζί του μεγάλο αριθμό πολύτιμων λαφύρων, που είχαν συγκεντρώσει στην πόλη οι Άραβες. Ο ίδιος επιδιώκοντας να δημιουργήσει μια νέα περιοχή, περισσότερο ασφαλή για τους κατοίκους της, αφού ο Χάνδακας είχε σχεδόν ισοπεδωθεί, και ο οχυρωματικός περίβολος είχε, σε μεγάλο του τμήμα, καταστραφεί, έκτισε ένα νέο φρούριο, λίγα χιλιόμετρα νοτιότερα (κοντά στο Κανλί Καστέλλι). Οι νέοι, όμως, έποικοι δεν θέλησαν να φύγουν από τον ερειπωμένο και κατεστραμμένο Χάνδακα, αφού, πέρα των άλλων, και ως τοποθεσία θα εξυπηρετούσε περισσότερο τις ανάγκες τους.

1.2.7 Ανοικοδόμηση της πόλης - Μεγάλο Κάστρο

Μια δεύτερη βυζαντινή περίοδος αρχίζει που θα διαρκέσει ως τα 1204. Στο Χάνδακα που συναντάται και με την ονομασία Κάστρο (όρος για οχυρωμένη πόλη ή φρούριο) εγκαθίστανται οι νέοι άποικοι που κατάγονται από επιφανείς οικογένειες της βυζαντινής αυτοκρατορίας μαζί με τους ανώτερους άρχοντες, στρατιωτικούς και πολιτικούς διοικητές. Η πόλη ανοικοδομείται σχεδόν εξαρχής, δημόσια και ιδιωτικά οικοδομήματα κτίζονται, το μεσαιωνικό τείχος επισκευάζεται σχεδόν εξαρχής, ενώ τέλος οργανώνεται και το λιμάνι. Το διοικητικό κέντρο βρισκόταν στην περιοχή, όπου αργότερα κτίστηκαν από τους Βενετούς η Λότζια, ο Άγιος Μάρκος και το Δουκικό Ανάκτορο (δηλαδή γύρω από τη σημερινή οδό 25^{ης} Αυγούστου). Θεωρείται εξάλλου σχεδόν βέβαιο ότι σε πολλά σημεία της η βυζαντινή οχύρωση εδράστηκε πάνω στην προϋπάρχουσα αραβική λίθινη βάση, τμήματα της οποίας ήρθαν στο φως μετά από εκσκαφές σε οικόπεδα κατά μήκος της οδού Δαιδάλου για ανέγερση νέων οικοδομών. Χαρακτηριστικό στοιχείο του οχυρωματικού περιβόλου αποτελούσαν οι πύργοι και τα ενδιάμεσα ευθύγραμμα τμήματα. Η πόλη κατά την περίοδο αυτή με το φρούριο και το λιμάνι της απ' όπου διεξαγόταν το εμπόριο με τις εκτός Κρήτης αγορές, είναι η σημαντικότερη σε ολόκληρο το νησί, με ιδιαίτερα αναπτυγμένη οικονομία και εύλογα αναφέρεται ως Μεγάλο Κάστρο, ονομασία που χρησιμοποιείται και σήμερα από τους παλαιότερους Ηρακλειώτες. Πλήθος κινητών ευρημάτων (νομίσματα, εκκλησιαστικά δείγματα

εμφυαλωμένης κεραμεικής) έχουν έλθει στο φως από ανασκαφές - εκσκαφές σε διάφορες περιοχές της πόλης, ενώ συγχρόνως έχουν αποκαλυφθεί διάφορα κτήρια, δυο μεγάλα δημόσια λουτρά, κτισμένα με ιδιαίτερη επιμέλεια (στην οδό Κορωναίου και στην οδό Χορτατσών), δεξαμενές και τάφοι. Η πόλη σταδιακά αρχίζει να επεκτείνεται και έξω από τα τείχη, προς τα νότια, δημιουργώντας διάφορα προάστια.

1.2.8 Βενετοκρατία

Στα 1204, έτος της άλωσης της Κωνσταντινούπολης και ουσιαστικά της κατάλυσης της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τους Σταυροφόρους, το Μεγάλο Κάστρο, όπως και ολόκληρο το νησί περνά, μετά από σχετικές συμφωνίες, στα χέρια των Βενετών. Αυτοί ήταν απασχολημένοι την ίδια περίοδο με την κατάληψη άλλων περιοχών και δεν έδωσαν την πρέπουσα σημασία, με αποτέλεσμα η Κρήτη να πέσει στα χέρια του Γενουάτη πειρατή Ερρίκου Pescatore. Λόγω της εξαιρετικής γεωγραφικής θέσης και σπουδαιότητας της νήσου, οι Βενετοί δεν θέλησαν να χάσουν αυτήν την κτήση και έτσι, μετά από πολλές περιπέτειες, θα γίνουν ξανά κυρίαρχοι στα 1211, κυριαρχία που θα κρατήσει μέχρι το 1669. Η Κρήτη αποτέλεσε μια ενιαία διοικητική περιφέρεια με το όνομα «Βασίλειο της Κρήτης» (Regno di Candia). Για τα πρώτα περίπου 150 χρόνια θα γίνουν πολλές επαναστάσεις από μέρους των Κρητικών, γεγονός που δείχνει ότι δεν υπέκυψαν αδιαμαρτύρητα στη βενετική κυριαρχία και υποδούλωση. Μετά το 1367 η Κρήτη αρχίζει να ζει μια μάλλον ειρηνική περίοδο.

1.2.9 Το Κάστρο Candia

Το Κάστρο που ονομάζεται τώρα από τους Βενετούς Candia θα γίνει η πρωτεύουσα του νησιού, η έδρα του εκάστοτε Δούκα και όλων των αρχών, το κέντρο της πολιτικής, στρατιωτικής, εμπορικής, πνευματικής και καλλιτεχνικής κίνησης. Η πόλη εξελίσσεται σε ένα από τα σπουδαιότερα αστικά κέντρα της εποχής εκείνης σε ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο. Συνεχίζει να επεκτείνεται έξω από τα όρια της παλιάς οχύρωσης, δημιουργώντας έντονα την ανάγκη για μια νέα που θα περιλάβει και τα προάστια.

1.2.10 Νέα οχύρωση

Τον 15^ο αι. αποφασίσθηκε η κατασκευή των νέων τειχών που θα περιέκλειαν στον περίβολό τους τη νέα επέκταση της πόλης. Η νέα οχύρωση με τις μνημειώδεις πύλες αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της οχυρωματικής τέχνης και είναι ακόμη και σήμερα ένα από τα σημαντικότερα μνημεία του είδους αυτού στο μεσογειακό χώρο. Το λιμάνι της πόλης με τους ταρσανάδες είναι το σπουδαιότερο κέντρο εμπορίου σε ολόκληρη την περιοχή, από όπου εξάγονται τα περίφημα κρητικά προϊόντα (κρασί, λάδι, τυρί) και διακινούνται στις σημαντικότερες αγορές της Ευρώπης.

1.2.11 Καλλιτεχνική κίνηση

Μεγάλη άνθηση γνώρισαν τομείς, όπως η ζωγραφική (τον 16^ο αι. διαμορφώνεται η γνωστή Κρητική σχολή και ξεκινά το έργο του ο Δομίνικος Θεοτοκόπουλος, γνωστός ως El Greco), η λογοτεχνία, η ποίηση, το θέατρο με εκπληκτικά έργα σε κάθε χώρο, δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο κρητικό πολιτιστικό ιδίωμα στην περιοχή.

1.2.12 Αρχιτεκτονική

Η αρχιτεκτονική αποτελεί έναν από τους τομείς εξέλιξης και άνθησης που απεικονίζεται στα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια του Χάνδακα, όπως είναι το δούκικο ανάκτορο (το οποίο κτίσθηκε στη θέση που υπήρχε το ανάκτορο του βυζαντινού δούκα), ο μητροπολιτικός ναός των Βενετών, ο Άγιος Μάρκος με το καμπαναριό του (όπου σήμερα στεγάζεται η Δημοτική Πινακοθήκη, αποτελεί όμως και χώρο για άλλες αξιόλογες εκθέσεις, η Λότζια (η λέσχη των ευγενών, σημερινό Δημαρχείο της πόλης), οι διάφορες βενετσιάνικες και ορθόδοξες εκκλησίες, οι κρήνες, μνημεία πολλά από τα οποία δεσπόζουν ακόμη και σήμερα στην παλιά πόλη.

1.2.13 Τούρκικη απειλή

Στα 1645 εμφανίζεται ο τουρκικός στόλος στα κρητικά παράλια και σιγά σιγά η μια πόλη μετά την άλλη πέφτουν στα χέρια των νέων κατακτητών. Ο Χάνδακας αντιστέκεται για περισσότερο από 20 χρόνια και η περίφημη πολιορκία γύρω από το φρούριο της πόλης τελικά λύνεται στα 1669, μετά από προδοσία του βενετοκρητικού μηχανικού Ανδρέα Μπαρότση που αποκαλύπτει στον Τούρκο πασά

Αχμέτ Κιοπρουλή τα πιο αδύνατα σημεία του φρουρίου (στο ανατολικότερο και δυτικότερο τμήμα του, στον προμαχώνα Σαμπιονάρα και στον προμαχώνα Αγίου Ανδρέα από το γεγονός αυτό προέρχεται και η ονομασία της οδού Εφόδου έξω από τα τείχη και τον προμαχώνα Αγίου Ανδρέα).

1.2.14 Το Κάστρο τουρκοκρατούμενο

Η Κρήτη αποτέλεσε ένα νέο «εγιαλέτι» δηλ. μια νέα διοικητική περιφέρεια της οθωμανικής αυτοκρατορίας με έδρα το Χάνδακα που ονομάζεται τώρα από τους Τούρκους Kandiye ή Κάστρο. Εδώ βρίσκονται όλες οι υπηρεσίες και η έδρα του «Γραμματικού», δηλαδή του διερμηνέα της Πύλης. Ο Χάνδακας είχε σχεδόν ολοκληρωτικά καταστραφεί και ερημωθεί. Έγιναν εκτεταμένες επισκευές σε κτίρια και στον οχυρωματικό περίβολο, ενώ οι περισσότερες εκκλησίες μετατράπηκαν σε τζαμιά. Με νέες κρήνες που κτίστηκαν σε διάφορα σημεία της πόλης προσπάθησαν οι Τούρκοι να αντιμετωπίσουν την έλλειψη του νερού. Η πολιτισμική αναγέννηση της προηγούμενης περιόδου διακόπηκε, ενώ παρόμοια κάμψη χαρακτηρίζει την οικονομία και το εμπόριο. Από τις αρχές του 18^{ου} αι. ωστόσο παρατηρείται μια σταδιακή ανάπτυξη και μια αλλαγή στην οικονομική ζωή της πόλης με τη συμμετοχή των χριστιανών σε διάφορες εμπορικές δραστηριότητες. Οι επαναστάσεις βέβαια όλη αυτήν την περίοδο δε σταματούν, δείχνοντας έτσι τον πόθο του κρητικού λαού για απελευθέρωση και ένωση με την Ελλάδα.

1.2.15 19ος αιώνας

Στις πρώτες δεκαετίες του επόμενου αιώνα η πόλη μετονομάζεται σε Ηράκλεια και αργότερα σε Ηράκλειο, όπως είναι γνωστή και σήμερα. Οι Τούρκοι μεταφέρουν την πρωτεύουσα του νησιού, στα μέσα του αιώνα, από το Ηράκλειο στα Χανιά, δίχως όμως αυτό να συνεπάγεται και την ελάττωση της δυναμικότητας του Ηρακλείου που αναπτύσσεται σε ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της εποχής αυτής με μεγάλη εμπορική και οικονομική άνθηση. Χτίζονται νοσοκομείο, σχολεία, ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Μηνά και κάποιες οικοδομές νεοκλασικού ρυθμού. Η τελευταία σελίδα της τουρκικής κατοχής γράφτηκε στο Ηράκλειο στις 25 Αυγούστου του 1898, όταν εξαγριωμένοι Τούρκοι επιτέθηκαν και έσφαξαν εκατοντάδες άμαχους χριστιανούς και 17 Άγγλους στρατιώτες μαζί με τον Πρόξενο

της Αγγλίας Λυσ. Καλοκαιρινό. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους φεύγει από το νησί και ο τελευταίος Τούρκος στρατιώτης, ενώ τον επόμενο μήνα αποβιβάζεται στη Σούδα ο Ύπατος αρμοστής Πρίγκιπας Γεώργιος και εγκαθιδρύεται έτσι η Κρητική Πολιτεία υπό την «υψηλή προστασία» της Αγγλίας, Ιταλίας, Γαλλίας και Ρωσίας έως το 1913, οπότε επιτυγχάνεται η ένωση με την Ελλάδα.

1.2.16 20ος αιώνας

Με την αυγή του 20ου αι. αρχίζει μια νέα εποχή για την Κρήτη. Καθοριστική επίδραση στην εξέλιξη της σύγχρονης πόλης άσκησε η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, η ανταλλαγή των πληθυσμών που ακολούθησε τη Μικρασιατική Καταστροφή, ο σχεδόν ολοκληρωτικός αφανισμός της Εβραϊκής Κοινότητας κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η εσωτερική μετανάστευση καθώς και η μαζική έλευση οικονομικών μεταναστών τις τελευταίες δεκαετίες. Το Ηράκλειο αναπτύσσεται ραγδαία, ο πληθυσμός του αυξάνεται και κατ' επέκταση πολλαπλασιάζονται οι στεγαστικές του ανάγκες. Και αυτά όλα πολλές φορές σε βάρος του ιστορικού χαρακτήρα της πόλης. Στο όνομα του εκμοντερνισμού, της εξέλιξης και της προόδου πολλά μνημεία του ιστορικού κέντρου της πόλης κατεδαφίζονται αλόγιστα, ενώ και τα τείχη ακόμη δέχονται επεμβάσεις μη αναστρέψιμου χαρακτήρα, καταστρέφοντας τη μορφή τους. Το ιστορικό Ηράκλειο ζει στο ρυθμό μιας μεγαλούπολης, τελευταία, όμως, γίνεται ολοένα και πιο αισθητή η ανάγκη διατήρησης δεσμών με το παρελθόν μέσα από τη συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων, καθώς και με ένα πιο οργανωμένο, με σεβασμό στην ιστορία και στην παράδοση, ρυμοτομικό σχεδιασμό.

Σήμερα το Ηράκλειο κατέχει εξέχουσα θέση στο Νομό ως πρωτεύουσα αλλά και ως έδρα της Περιφέρειας Κρήτης, βρίσκεται στο κέντρο της βόρειας ακτής του νησιού και αποτελεί κεντρικό κόμβο με το διεθνές αεροδρόμιο «Νίκος Καζαντζάκης», το Δεύτερο Διεθνές Αεροδρόμιο της χώρας, πρώτο σε ναυλωμένες πτήσεις (charter) και θαλάσσιο λιμάνι, έχουν ως επακόλουθο το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής κίνησης που καταφθάνει στην Κρήτη να περνά από το Ηράκλειο τουλάχιστον 2 φορές. Επιπλέον, το λιμάνι αποτελεί κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου και

διακίνησης μεγάλου αριθμού επιβατών και τοπικών προϊόντων από την ενδοχώρα προς όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το Ηράκλειο είναι η πρωτεύουσα του νησιού -η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης- και η 4η μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας. Πρόκειται για μια σύγχρονη πόλη που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά μιας μεγαλούπολης και όπου το ιστορικό της κέντρο συγκεντρώνει ένα μεγάλο αριθμό μόνιμων κατοίκων αλλά και σχεδόν το σύνολο των διοικητικών υπηρεσιών με όποια προβλήματα όλα αυτές οι διαφορετικές χρήσεις συνεπάγονται.

Τα τελευταία χρόνια η πόλη έχει αλλάξει και αλλάζει ριζικά όψη δίνοντας περισσότερο έμφαση σε θέματα ποιότητας ζωής για τον κάτοικο και επισκέπτη του ιστορικού κέντρου της πόλης. Η αγορά της πόλης χαρακτηρίζεται ως πολύ ικανοποιητική στην ποιότητα αλλά και την επάρκεια των αγαθών (ντόπιων, εγχώριων ή εισαγόμενων).

Επιπλέον, στο Ηράκλειο βρίσκονται Πανεπιστημιακά, Τεχνολογικά και Ερευνητικά Ιδρύματα στα οποία πραγματοποιείται σημαντικό και ιδιαίτερα αξιόλογο ερευνητικό έργο με διεθνή αναγνώριση. Τμήματα του Πανεπιστημίου Κρήτης, το Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, το Τεχνολογικό Πάρκο συγκεντρώνουν ένα μεγάλο αριθμό φοιτητών.

Θέματα πολιτισμικού και καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος βρίσκουν έκφραση μέσα από τις οργανωμένες εκδηλώσεις τόσο της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης όσο και άλλων φορέων και πολιτιστικών οργανώσεων. Τα διάφορα Μουσεία (Αρχαιολογικό, Ιστορικό, Μάχης Κρήτης, Φυσικής Ιστορίας) καθώς και οι αρχαιολογικοί χώροι με προεξέχοντα το μινωικό ανάκτορο της Κνωσού ελκύουν, σε ετήσιο επίπεδο, χιλιάδες επισκέπτες του εσωτερικού και του εξωτερικού που κατακλύζουν κυρίως τις βόρειες ακτές του νησιού, γεύονται την περιώνυμη «κρητική κουζίνα» και απολαμβάνουν τις φυσικές ομορφιές της περιοχής.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Το Ηράκλειο, όμως, σφύζει και από νυκτερινή ζωή. Στο κέντρο της πόλης λειτουργούν πλήθος από νυχτερινά κέντρα (μπαρ, εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά ουζερί), πολλά από τα οποία στεγάζονται σε παλιά διατηρητέα κτήρια, τα οποία ικανοποιούν τις απαιτήσεις και του πιο απαιτητικού θαμώνα. Την εικόνα της ψυχαγωγίας συμπληρώνουν οι πολλές κινηματογραφικές προβολές ταινιών πρώτης προβολής, σε μοντέρνες και άρτια εξοπλισμένες αίθουσες καθώς και διάφορες θεατρικές παραστάσεις από κρητικούς θιάσους που δίνονται συχνά σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους.

1.3

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.3.1 Πληθυσμιακή Μεταβολή

Ο πληθυσμός της πόλης ήδη από τις αρχές του αιώνα άρχισε να σημειώνει μια σημαντική αύξηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέσα σε μια πεντηκονταετία (1900-1951) ο πληθυσμός του Ηρακλείου αυξήθηκε κατά 160% περίπου, ενώ τα επόμενα 30 χρόνια κατά 98,7%. Η δυναμική αυτή αν και μειώθηκε μετά το 1981, ωστόσο παραμένει αυξητική, όπως φαίνεται στον επόμενο πίνακα.

Βάσει της τελευταίας απογραφής του 2001 ο πληθυσμός του Δήμου Ηρακλείου ανέρχεται σε 137.711 κατοίκους και αντιστοιχεί στο 47,08% του πληθυσμού του Νομού Ηρακλείου και στο 22,9% της Περιφέρειας Κρήτης.

Πληθυσμιακή Εξέλιξη Δήμου Ηρακλείου

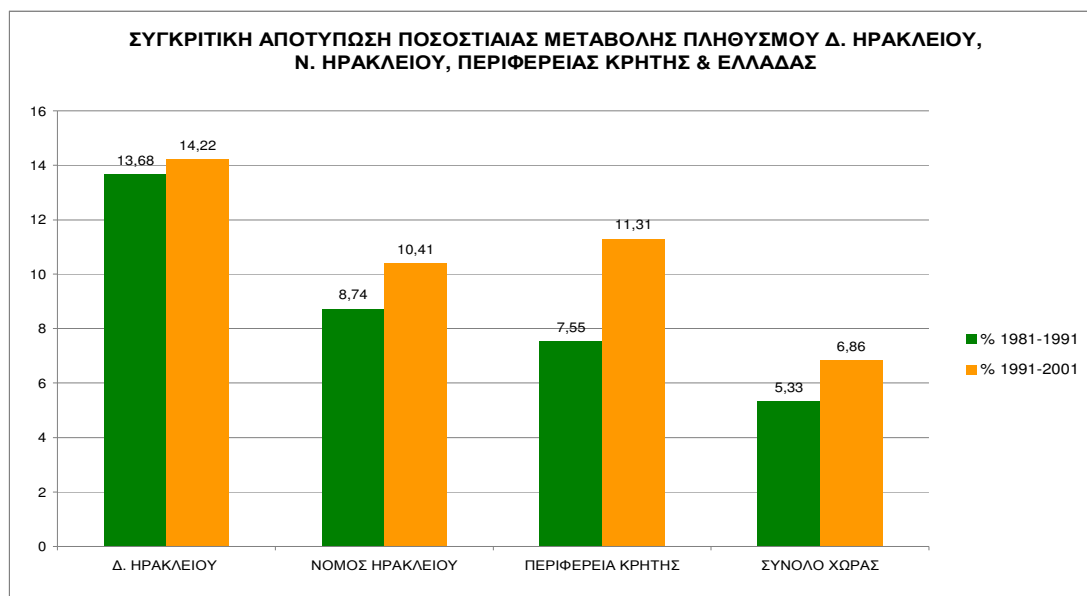
ΔΗΜΟΣ/ΝΟΜΟΣ	1981	1991	2001	% 1981-1991	% 1991-2001
Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	106.058	120.563	137.711	13,68	14,22
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	243.622	264.906	292.489	8,74	10,41
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	502.165	540.054	601.131	7,55	11,31
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	9.740.417	10.259.900	10.964.020	5,33	6,86

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 1981,1991, 2001

Στο διάστημα της τελευταίας εικοσαετίας (1981-2001) ο πληθυσμός του Δήμου σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία με την ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού στα διαστήματα 1981-1991 (13,68%) και 1991-2001 (14,22%) να είναι πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη σε επίπεδο νομού (8,74% και 10,41%), αλλά και Περιφέρειας (7,55% και 11,31%).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Σε επίπεδο τοπικών διαμερισμάτων παρατηρείται, το διάστημα της τελευταίας δεκαετίας (1991-2001) μια κατακόρυφη αύξηση του πληθυσμού, κοντά στο 100%, στο Τ.Δ Βασιλείων, ενώ αντίθετα μια σημαντική μείωση στα Τ.Δ. Βουτών και Δαφνών (-21, 07% και 20,04% αντίστοιχα). Κατά την ίδια περίοδο, περιορισμένη αύξηση παρουσίασε ο πληθυσμός στο Τ.Δ. Σταυρακιών.

Πληθυσμιακή Μεταβολή σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος Δήμου Ηρακλείου 1991-2001

Τοπικό Διαμέρισμα	Πραγματικός πληθυσμός 1991	Πραγματικός πληθυσμός 2001	Ποσοστιαία μεταβολή 1991 - 2001
Τ.Δ. ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ	553	1.089	96,93
Τ.Δ. ΒΟΥΤΩΝ	1.049	828	-21,07
Τ.Δ. ΔΑΦΝΩΝ	1.352	1.081	-20,04
Τ.Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	116.178	133.012	14,49
Τ.Δ. ΣΚΑΛΑΝΙΟΥ	792	1.004	26,76
Τ.Δ. ΣΤΑΥΡΑΚΙΩΝ	639	697	9,08
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	120.563	137.711	14,22

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 1991, 2001

Στο πλαίσιο της μελέτης Γενικών Κατευθύνσεων Περιοχών Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) Νομού Ηρακλείου⁴ έχει γίνει εκτίμηση για την εξέλιξη του πληθυσμού σε επίπεδο Νομού Ηρακλείου και Δήμων για τα έτη 2011, 2015 και 2021 η οποία έχει λάβει υπόψη μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι εκτιμήσεις για την εξέλιξη του πληθυσμού στο Δήμο Ηρακλείου και στο σύνολο του Νομού Ηρακλείου έως το 2021. Από τα δεδομένα, εκτιμάται μια αύξηση του πληθυσμού του Δήμου, κατά την επόμενη εικοσαετία (2001-2021) κατά 20,1%.

Πληθυσμιακή Πρόβλεψη έως το 2021

ΔΗΜΟΙ	1981	1991	2001	2011	2015	2021
Δ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	106.058	120.563	137.711	151.482	156.991	166.499
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	243.622	266.897	294.490	321.738	333.437	347.742

Πηγή: Μελέτη ΠΕΡΠΟ Νομού Ηρακλείου

1.3.2 Σύνθεση Πληθυσμού

Κατά φύλο

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το 2001 στο Δήμο Ηρακλείου οι άνδρες αποτελούν το 49,45% και οι γυναίκες το 50,54%. Ειδικότερα, οι γυναίκες υπερτερούν στις περισσότερες ομάδες ηλικιών, εκτός από τις ηλικίες 0-19.

Πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών στο Δήμο Ηρακλείου

Ομάδες ηλικιών	2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις
Σύνολο	137.711	68.105	69.606
0-4 ετών	8068	4161	3907
5-9 ετών	7863	4032	3831
10-14 ετών	8589	4546	4043

⁴ΟΑΝΑΚ, Μελέτη Γενικών Κατευθύνσεων Περιοχών Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) Νομού Ηρακλείου, Δεκέμβριος 2004

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

15-19 ετών	10894	5737	5157
20-24 ετών	12322	6376	5946
25-29 ετών	11971	5962	6009
30-34 ετών	12376	5982	6394
35-39 ετών	10288	4953	5335
40-44 ετών	10120	4910	5210
45-49 ετών	8886	4407	4479
50-54 ετών	8466	4293	4173
55-59 ετών	6161	3046	3115
60-64 ετών	5975	2824	3151
65-69 ετών	5368	2490	2878
70-74 ετών	4505	2028	2477
75-79 ετών	2802	1203	1599
80-84 ετών	1725	668	1057
85 ετών και άνω	1332	487	845

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 2001

Σε επίπεδο τοπικού διαμερίσματος η εικόνα είναι λίγο διαφορετική με την έννοια ότι οι άνδρες υπερτερούν στα τρία (Τ.Δ. Βασιλείων, Δαφνών και Σταυρακιών) από τα έξι δημοτικά διαμερίσματα έστω και με μικρή διαφορά.

**Πληθυσμός κατά φύλο σε επίπεδο Τοπικών Διαμερισμάτων
στο Δήμο Ηρακλείου (2001)**

Τοπικό Διαμέρισμα	Αρρένες	Θήλεις	Σύνολο Τοπικού Διαμερίσματος/Δήμου
Τ.Δ. ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ	563	526	1.089
Τ.Δ. ΒΟΥΤΩΝ	394	434	828
Τ.Δ. ΔΑΦΝΩΝ	562	519	1.081
Κ.Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	65.723	67.289	133.012
Τ.Δ. ΣΚΑΛΑΝΙΟΥ	500	504	1.004
Τ.Δ. ΣΤΑΥΡΑΚΙΩΝ	363	334	697
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ	68.105	69.606	137.711

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 2001

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Κατά ηλικία

Η μελέτη της δομής του πληθυσμού (κατά ηλικία) είναι ιδιαίτερα χρήσιμη καθώς επιτρέπει τη εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με τις δημογραφικές προοπτικές. Επίσης, συμβάλει στην εκτίμηση του επιπέδου της κοινωνικής ανάπτυξης με τη σύνθεση και το μέγεθος του γεροντικού πληθυσμού και παρέχει πληροφορίες για τις προοπτικές της οικονομικής ανάπτυξης και τα αναγκαία μέτρα κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, δίδοντας ενδείξεις για το εργατικό δυναμικό (μέγεθος, σύνθεση κ.λ.π.), την έκταση και τη σύνθεση της αγοράς εργασίας κλπ.

Η δομή του πληθυσμού του Δήμου Ηρακλείου έχει δυσμενή εξέλιξη με την πάροδο του χρόνου με τον παιδικό πληθυσμό να μειώνεται και τον πληθυσμό των ατόμων της τρίτης ηλικίας να αυξάνεται.

Συγκεκριμένα στο διάστημα 1991-2001 το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0-14 ετών, στο Δήμο Ηρακλείου, μειώθηκε κατά 15,04%. Μείωση του παιδικού πληθυσμού καταγράφεται όμως και στο επίπεδο του νομού, της περιφέρειας και της χώρας συνολικά. Βάσει των παραπάνω, καταγράφεται σαφής τάση υπογεννητικότητας.

Κατανομή Πληθυσμού Κατά Ομάδες Ηλικιών (1991)

ΔΗΜΟΣ/ΝΟΜΟΣ/ΠΕΡ ΙΦΕΡΕΙΑ/ΧΩΡΑ	0-14	15-24	25-44	45-64	65+	ΣΥΝΟΛΟ
Δ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	28.862	21.020	35.773	23.464	11.444	120.563
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	22,44%	16,10%	26,65%	21,74%	13,06%	100%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	21,32%	15,36%	26,25%	22,00%	15,07%	100%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	19,25%	15,19%	27,34%	24,54%	13,69%	100%

Πηγή : ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 1991

Κατανομή Πληθυσμού Κατά Ομάδες Ηλικιών (2001)

ΔΗΜΟΣ/ΝΟΜΟΣ/ΠΕΡ ΙΦΕΡΕΙΑ/ΧΩΡΑ	0-14	15-24	25-44	45-64	65+	ΣΥΝΟΛΟ
Δ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	24.520	23.216	44.755	29.488	15.732	137.711
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	17,16%	15,34%	30,23%	22,09%	15,18%	100%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	16,96%	14,79%	30,25%	21,74%	16,26%	100%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	15,18%	14,28%	30,03%	23,81%	16,71%	100%

Πηγή : ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 2001

Παράλληλα με τον παιδικό πληθυσμό, μειώθηκε και ο πληθυσμός ηλικίας 15-24 ετών του Δήμου Ηρακλείου, κατά 9,4%, ενώ την ίδια περίοδο (1991-2001) αυξήθηκε αρκετά ο πληθυσμός ηλικίας 65 ετών και άνω, κατά 27,2%, γεγονός που τεκμηριώνει την ύπαρξη δημογραφικού προβλήματος και προκαλεί ανησυχία για την μελλοντική ανανέωση του πληθυσμού.

Ο περιορισμός του ποσοστού των νέων σε ηλικία ατόμων συνεπάγεται δυσχέρεια υιοθέτησης νέων μεθόδων εργασίας, αξιοποίησης των τεχνολογικών μεταβολών στην παραγωγή κλπ.

Προκειμένου να συμπληρωθεί το δημογραφικό προφίλ του Δήμου υπολογίζονται τρεις δημογραφικοί δείκτες ήτοι, Δείκτης Γήρανσης⁵, Δείκτης Νεανικότητας⁶ και Δείκτης Εξάρτησης⁷. Ειδικότερα :

Α. Ο Δείκτης Γήρανσης εκφράζει κατά πόσο το βάρος του πληθυσμού μετατοπίζεται από τη βάση της πληθυσμιακής πυραμίδας προς την κορυφή, πόσο δηλαδή γερασμένος είναι ο πληθυσμός και κατά πόσο μια περιοχή αντιμετωπίζει πρόβλημα ανανέωσης του πληθυσμού της.

⁵ Δ. Γήρανσης : (πληθυσμός 65+ / πληθυσμό 0-14 ετών) X 100

⁶ Δ. Νεανικότητας : (πληθυσμός 0-14 ετών / σύνολο πληθυσμού) X 100

⁷ Δ. Εξάρτησης : [(πληθυσμός 0-14 ετών) + (πληθυσμός 65+) / (πληθυσμό 15-64 ετών) X 100

Δημογραφικοί Δείκτες του Δήμου Ηρακλείου (2001)

ΔΗΜΟΙ	Δείκτης Γήρανσης	Δείκτης Νεανικότητας	Δείκτης Εξάρτησης
Δ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	64,16	17,81	41,30
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	88,43	17,16	47,80
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	95,87	16,96	49,76
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	110,06	15,18	46,81

Πηγή : ΕΣΥΕ, Επεξεργασία στοιχείων

Ο Δήμος Ηρακλείου δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα γήρανσης καθώς η τιμή του σχετικού δείκτη βρίσκεται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα (64,16%) συγκριτικά με το επίπεδο του Νομού⁸, της Περιφέρειας και της χώρας.

Β. Ο Δείκτης Νεανικότητας δείχνει το ποσοστό των νέων ατόμων ηλικίας 0-14 ετών, στο συνολικό πληθυσμό. Η τιμή του δείκτη για το Δήμο χαρακτηρίζεται αρκετά ικανοποιητική (17,81%) και μάλιστα είναι ελαφρά υψηλότερη από εκείνη του συνόλου του Νομού (17,16%), της Περιφέρειας (16,96%) και της χώρας (15,18%).

Γ. Ο Δείκτης Εξάρτησης δηλώνει την επιβάρυνση που δέχεται ο ενεργός πληθυσμός (15-64 ετών) από το γεροντικό και το νεανικό πληθυσμό (65+ και 0-14 ετών).

Στο Δήμο Ηρακλείου η τιμή του δείκτη εξάρτησης ανέρχεται στο 41,30% και είναι αρκετά χαμηλότερος από τον αντίστοιχο δείκτη σε επίπεδο Νομού Ηρακλείου (47,80%) και Περιφέρειας Κρήτης (49,76%).

⁸ Οι υψηλότερες τιμές του δείκτη γήρανσης εντοπίζονται στους Δήμους Καστελλίου (221,39%), Βιάννου (270,34%), Επισκοπής (182,96%), Θραψανού (170,36%), Τυλίσσου (181,55%).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Κατά εκπαίδευση

Το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων του Δήμου Ηρακλείου βρίσκεται σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού είναι απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης (29%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 28,22%. Η κατάσταση εμφανίζεται περίπου ανάλογη με την αντίστοιχη σε επίπεδο Νομού, Περιφέρειας Κρήτης, αλλά και χώρας.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Επίπεδο Εκπαίδευσης Κατοίκων Δήμου Ηρακλείου (2001)

ΔΗΜΟΣ	Μεταπτυχιακό -Διδακτορικό	Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ)	Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως	Δεν τελείωσαν τη στοιχειώδη Εκπαίδευση	Αγράμματοι μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση
Δ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	0,96	9,98	4,89	4,59	28,22	12,24	29,00	6,92	3,20
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	0,60	6,94	3,49	3,64	23,14	12,53	36,45	9,15	4,07
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	0,52	6,93	3,15	3,69	24,56	12,79	36,37	8,50	3,49
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	0,84	8,40	2,88	4,35	27,36	11,77	31,88	8,74	3,78

Πηγή : ΕΣΥΕ 2001

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Αναφορικά με τους αναλφάβητους ο αριθμός τους είναι αρκετά υψηλός, καθώς αντιστοιχούν στο 3,20% του συνολικού πληθυσμού, ωστόσο είναι σχετικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό σε περιφερειακό (3,49%) και σε εθνικό επίπεδο (3,78%). Σχετικά χαμηλό, σε σχέση με τα άλλα επίπεδα σύγκρισης, είναι και το ποσοστό των ατόμων που δεν έχουν ολοκληρώσει τη βασική εκπαίδευση το οποίο ανέρχεται στο 6,92% και είναι σαφώς υψηλότερο από το αντίστοιχο σε επίπεδο Περιφέρειας (8,50%) και χώρας (8,74%). Σε ό,τι αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης κατά φύλο είναι αξιοσημείωτο ότι στις δυο αυτές κατηγορίες η συντριπτική πλειοψηφία αφορά στο γυναικείο πληθυσμό. Το γεγονός αυτό είναι άμεσα συνυφασμένο με τα κοινωνικά στερεότυπα που συνοδεύουν, κυρίως στις κλειστές κοινωνίες, τη θέση και το ρόλο της γυναίκας, δεν δικαιολογείται όμως στην περίπτωση ενός αστικού δήμου του μεγέθους του Δήμου Ηρακλείου. Τέλος, οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου αντιστοιχούν στο 0,96% του πληθυσμού και οι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών στο 9,98%. Στην πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης υπερτερούν οι άνδρες (61,17%) έναντι των γυναικών (38,82%), ενώ στη δεύτερη βαθμίδα εκπαίδευσης, η συμμετοχή ανδρών και γυναικών κινείται περίπου στα ίδια επίπεδα (50,81% και 49,18%, αντίστοιχα), ωστόσο οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών στους πτυχιούχους ανώτερων σχολών και ΤΕΙ/ΚΑΤΕΕ.

1.4

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

1.4.1 Υφιστάμενο Ρυθμιστικό-Πολοδομικό Πλαίσιο

Ο Δήμος Ηρακλείου εντάσσεται στο Πολοδομικό Συγκρότημα Ηρακλείου (Π.Σ.Η.) που περιλαμβάνει επίσης τους Δήμους Αλικαρνασσού και Γαζίου. Το πολοδομικό καθεστώς των τριών δήμων ρυθμίζεται ενιαία από το Γενικό Πολοδομικό Σχέδιο Ηρακλείου (ΓΠΣΗ). Με την Υπουργική Απόφαση 26882/03 (Φ.Ε.Κ. 696/Δ/8-7-03) εγκρίθηκε η μελέτη τροποποίησης του εγκεκριμένου Γενικού Πολοδομικού Σχεδίου Ηρακλείου, ενώ με την Υπουργική Απόφαση 9712/04 (Φ.Ε.Κ 268/Δ/5-3-04) εγκρίθηκε το Γενικό Πολοδομικό Σχέδιο των οικισμών «Βούτες» και «Γιοφυράκια» του Δήμου Ηρακλείου.

Το Γ.Π.Σ.Η εισήχθη στην πολοδομική νομοθεσία με το Ν. 1337/83, ο οποίος αρχικά θεωρήθηκε προσωρινός, αλλά τελικά χρησιμοποιήθηκε για δεκαπέντε χρόνια, και βάσει αυτού κυρώθηκαν Γ.Π.Σ. στους περισσότερους οικισμούς της χώρας άνω των 2.000 κατοίκων. Το πολοδομικό καθεστώς συμπληρώθηκε με το Ν.2508/1997 προκειμένου να ανταποκριθεί στις σημερινές απαιτήσεις της βιώσιμης οικιστικής ανάπτυξης των πόλεων και των οικισμών της χώρας. Με το νέο οικιστικό νόμο διευρύνεται ο χώρος παρέμβασης με Γ.Π.Σ τόσο στον αστικό, όσο και στον αγροτικό χώρο.

Οι προβλεπόμενοι στόχοι των Γ.Π.Σ με βάση το Ν. 2508/97 αναφέρονται:

- Στη βιώσιμη ανάπτυξη των οικισμών και της ευρύτερης περιοχής τους.
- Στην ολοκληρωμένη πολοδομική παρέμβαση τόσο στον αστικό, όσο και στον αγροτικό χώρο.
- Στην εξασφάλιση τεχνικής υποδομής.
- Στον έλεγχο της δόμησης.
- Στην προστασία του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος.
- Στην περιβαλλοντική αναβάθμιση κέντρων πόλεων, παραδοσιακών πυρήνων κ.α. μέσω ανάπλασης των περιοχών.

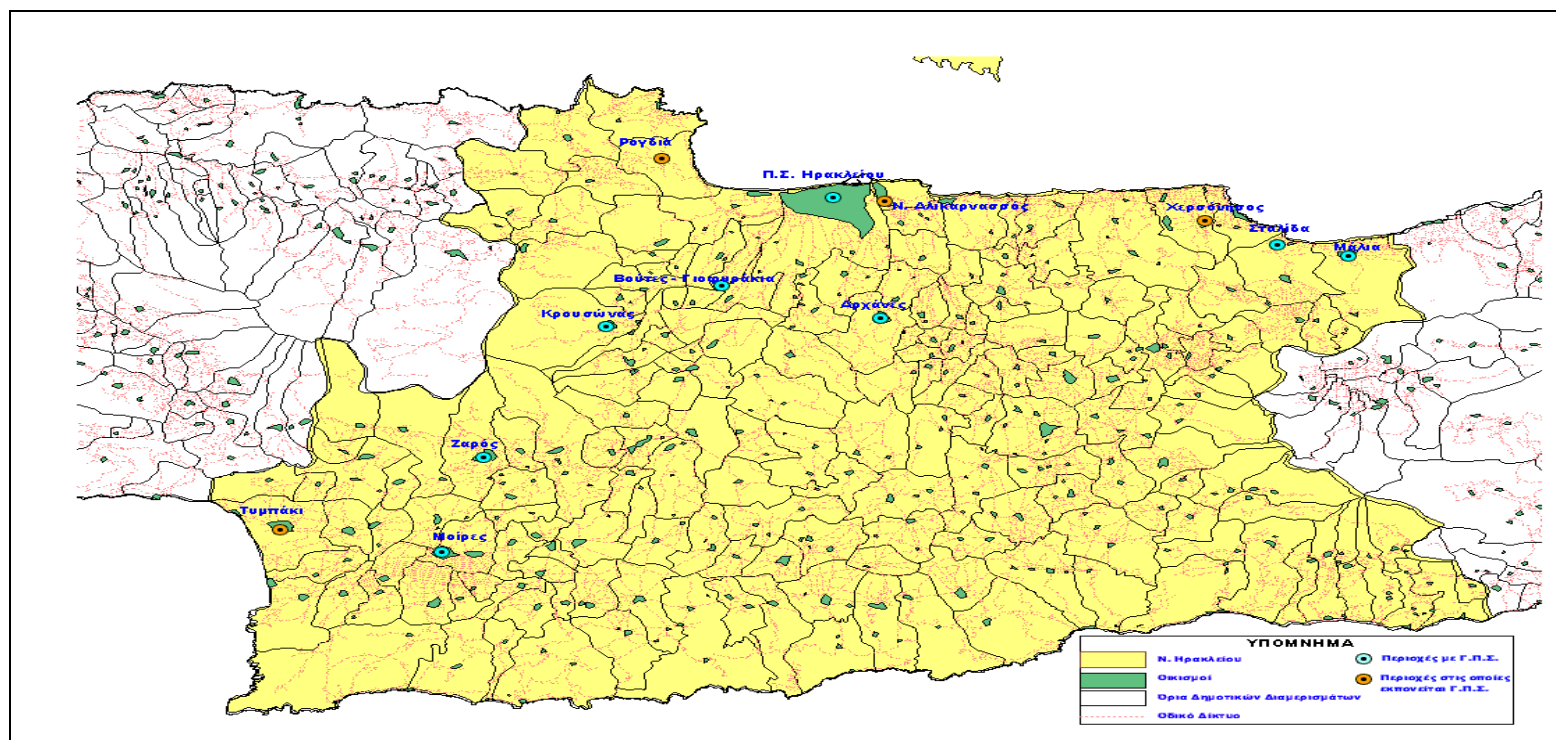
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

- Στον καθορισμό των παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΒΙΟΠΑ, ΒΙΠΑ κλπ.).
- Στον καθορισμό των χρήσεων γης.
- Στον καθορισμό του μέσου συντελεστή δόμησης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

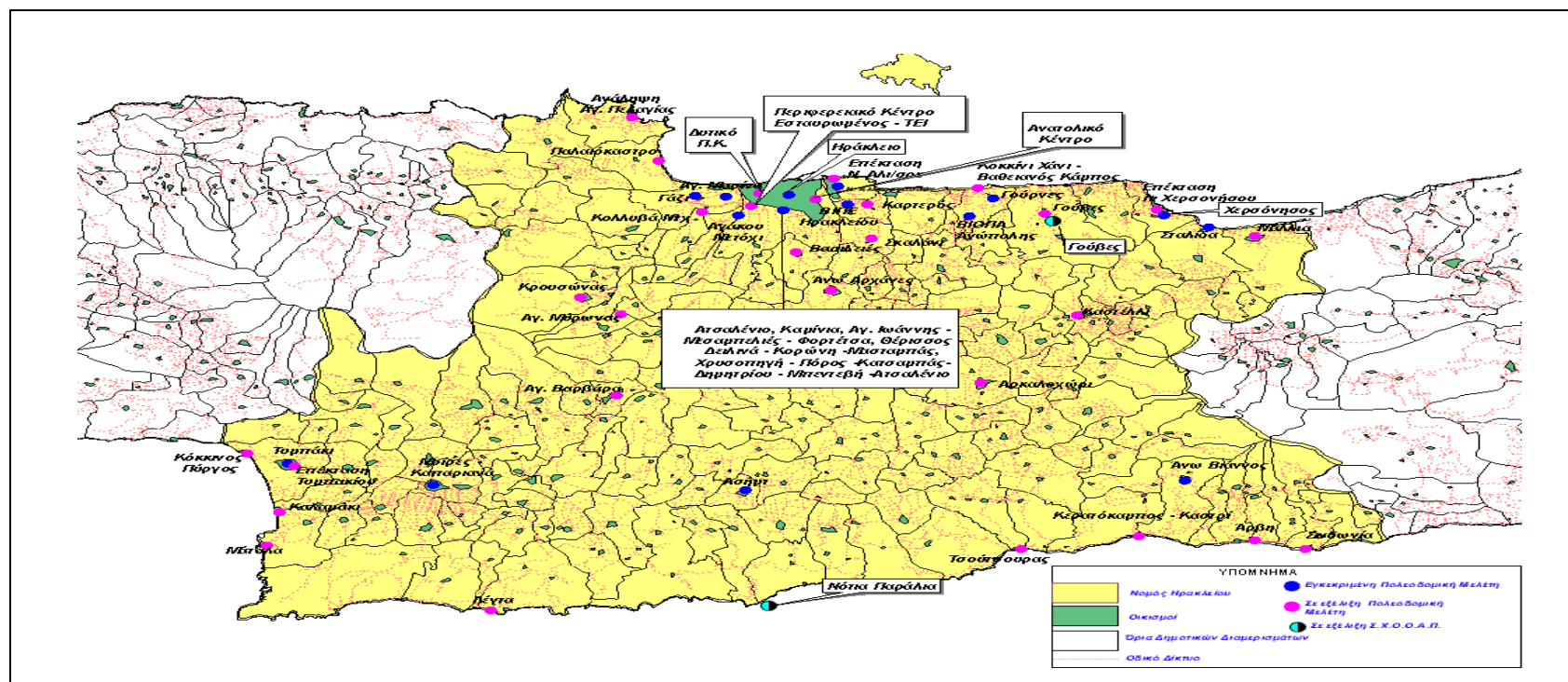
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΓΠΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Όπως φαίνεται στον προηγούμενο χάρτη εγκεκριμένη πολεοδομική μελέτη υπάρχει για την πόλη του Ηρακλείου και για τις περιοχές: Ατσαλένιο, Αγ. Ιωάννης, Καμίνια, Μεσσαμπελιές, Φορτέτσα, Θέρισσος, Δειλινά, Κορώνη, Μασταμπάς, Χρυσοπηγή, Πόρος, Κατσαμπάς, Δημητρίου και Μπεντεβή. Σε εξέλιξη βρίσκονται πολεοδομικές μελέτες για τις περιοχές: Ανατολικό Πολεοδομικό Κέντρο, Καμίνια, Κορώνη, Φορτέτσα, Πατέλες, Γούρνες και Αϊ Γιάννη Χωστό, Σκαλάνι, Βασιλειές, Περιφερειακό Κέντρο. Υπό εκπόνηση είναι και η μελέτη για την περιοχή Ευσταρωμένος/ΤΕΙ. Παράλληλα, σε διαδικασία ανάθεσης είναι οι πολεοδομικές μελέτες για τις περιοχές: Αμφιθέα, Αγ. Ειρήνη/Κορακοβούνι/Μαραθίτης και Κάτω Κατσαμπάς/Μετόχι Παπά Τίτου/Παγκρήτιο. Τέλος, αντίστοιχες μελέτες πρόκειται να προκηρυχθούν για τις περιοχές: Γενικό Πολεοδομικό Συγκρότημα στα όρια του Δήμου Ηρακλείου, Βούτες, Γιοφυράκια/Ζώνη Χονδρεμπορίου, Φοινικιά και Κόμβος Μεσαράς.

1.4.2 Οικισμοί, Πολεοδομικές Ενότητες, Χρήσεις Γης και Οικιστική Ανάπτυξη

Οικισμοί και Πολεοδομικές Ενότητες

Σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ 1486/10.10.2003), το Ηράκλειο ορίζεται ως «οικιστικό κέντρο 1^{ου} επιπέδου», έδρα της Περιφέρειας Κρήτης και έδρα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Στον επόμενο πίνακα εμφανίζεται, ιεραρχημένο, το οικιστικό δίκτυο του Νομού Ηρακλείου.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Διαμόρφωση Οικιστικού Δικτύου⁹ Νομού Ηρακλείου

1 ^{ου} επιπέδου	3 ^{ου} επιπέδου ενισχυμένου	3 ^{ου} επιπέδου	4 ^{ου} επιπέδου ενισχυμένου	5 ^{ου} επιπέδου ενισχυμένου
ΗΡΑΚΛΕΙΟ		Νέα Αλικαρνασός		
			Γούβες	Σταυρωμένος Ελιά
			Επισκοπή	
			Αρχάνες	
			Πεζά	Μελέσες
			Προφήτης Ηλίας	
			Αγ. Βαρβάρα	
			Βενεράτο	
			Άγιος Μύρων	
		Γάζι		
			Κρουσσώνας	
			Τύλισος	
		Λ. Χερσονήσου		
		Μάλια		Μοχός
	Αρκαλοχώρι			Γαρίπα, Σκινιάς
			Άνω Βιάννος	
			Καστέλι	
			Θραψανό	
	Μοίρες			Πόμπια
	Τυμπάκι			Καμάρες
			Ζαρός	
			Γέργερη	
			Πύργος	Μεσοχώρι, Τεφέλι, Χάρακας
			Ασήμι	

⁹ Τα μη αναφερόμενα στον πίνακα λοιπά οικιστικά κέντρα, που ήταν έδρες ΟΤΑ 1991, συγκροτούν το δίκτυο των οικισμών 5^{ου} επιπέδου και εξαρτώνται από τα οικιστικά κέντρα των προηγούμενων επιπέδων, τα οποία ανεξαρτήτως του επιπέδου τους αποτελούν συγχρόνως και έδρες των νέων Δήμων.

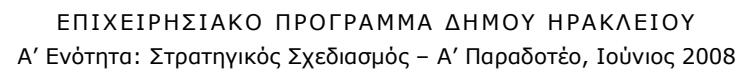
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

			Άγιοι Δέκα	Βαγιονιά
--	--	--	------------	----------

Πηγή : Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, Περιφέρεια Κρήτης, Νοέμβριος 2002

Ο Δήμος Ηρακλείου περιλαμβάνει στα διοικητικά του όρια 11 οικισμούς: Αγία Ειρήνη, Άγιος Βλάσης, Αθάνατοι, Βλυχιά, Γιοφυράκια, Γούρνες, Δρακουλιάρης, Κνωσσός, Σύλαμος, Σπήλια και Φοινικιά.

Σύμφωνα με το Γ.Π.Σ. Ηρακλείου ο Δήμος Ηρακλείου διαιρείται σε 28 πολεοδομικές ενότητες που είναι οι εξής: Αγία Τριάδα, Άγιος Μηνάς, Άγιος Δημήτριος, Άγιος Τίτος, Βαλιδέ Τζαμί, Θέρισσος-Δειλινά, Ακαδημία, Μασταμπάς-Κορώνη, Δημοκρατίας-Ανάληψη, Χρυσοπηγή-Πόρος-Κατσαμπάς, Δημητρίου-Μπεντεβή, Ατσαλένιο, Καμίνια, Άγιος Ιωάννης, Μεσαμπελιές-Φορτέτσα, ΤΕΙ, Εσταυρωμένος, Περιφερειακό Κέντρο, Κόμβος Μεσσαράς, Γούρνες, Άη Γιάννης ο Χωστός, Φοινικιά, Αμφιθέα, Αγία Ειρήνη-Κορακοβούνι-Μαραθίτης, Κάτω Κατσαμπάς-Μετόχι Παπά Τίτου-Παγκρήτιο, Ανατολικό Κέντρο, Βασιλείες, Νότιες επεκτάσεις Μεσαμπελιών.

Χρήσεις Γης

Οι βασικές λειτουργίες που αναπτύσσονται στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Ηρακλείου διακρίνονται στις κάτωθι γενικές κατηγορίες :

α. Οικονομική Λειτουργία

Ο γνωστός οικονομικός κύκλος (εργασία - παραγωγή - διάθεση - κατανάλωση - εργασία) ενεργεί ως κινητήρια δύναμη ανάπτυξης.

β. Διοικητική Λειτουργία

Η πολιτική και διοικητική λειτουργία (κεντρική διοίκηση, τοπικές εξουσίες) που αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στην πολεοδομική ανάπτυξη.

γ. Πνευματική Λειτουργία

Το Πολεοδομικό Συγκρότημα Ηρακλείου δίνει μεγάλη βαρύτητα στην βελτίωση του μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων, η οποία είναι προϋπόθεση ανάπτυξης.

δ. Κοινωνική Λειτουργία

Το Π.Σ. Ηρακλείου είναι ο τόπος όπου παρέχονται σε μεγάλη κλίμακα οι λεγόμενες «κοινωνικές υπηρεσίες» (κοινωνική μέριμνα, περίθαλψη κ.α.) αλλά και όπου μπορούν να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι ανάγκες κοινωνικότητας του ανθρώπου.

Η διευκόλυνση της επικοινωνίας των κατοίκων μεταξύ τους για επίτευξη όχι μόνο οικιστικής συνοχής, αλλά και κοινωνικής, είναι πολύ ισχυρός παράγοντας για την ανάπτυξη του Π.Σ. Ηρακλείου.

ε. Τουριστική Λειτουργία

Η λειτουργία αυτή βασίζεται στη συστηματική αξιοποίηση και παρουσίαση φυσικών, ιστορικών, καλλιτεχνικών πόρων ή ψυχαγωγικών δυνατοτήτων που διαθέτει το Π.Σ. Ηρακλείου και η ευρύτερη περιοχή. Η ανάπτυξη της λειτουργίας αυτής εξαρτάται από τη δυνατότητα εξασφάλισης μέσων προσέλκυσης,

προσωρινής παραμονής και εξυπηρέτησης μικρού ή μεγάλου αριθμού επισκεπτών από άλλες περιοχές.

στ. Συγκοινωνιακή Λειτουργία

Η εξασφάλιση διασυνδέσεων ανάμεσα στο Π.Σ. Ηρακλείου με άλλες πόλεις της Περιφέρειας Κρήτης, της Ελλάδος αλλά και του εξωτερικού, συνιστά έναν από τους κρισιμότερους παράγοντες για την ανάπτυξή του.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το τροποποιημένο Γ.Π.Σ. Ηρακλείου, οι βασικές λειτουργίες που αναπτύσσονται στα όριά του πολεοδομικού συγκροτήματος εξειδικεύονται ως εξής :

Κατοικία

Οι περιοχές κατοικίας διακρίνονται από την άποψη της ανάμιξης ή όχι με άλλες συγγενείς ή συμβιβαζόμενες με την κατοικία χρήσεις σε: α) περιοχές αμιγούς κατοικίας και β) σε περιοχές γενικής κατοικίας.

Συγκεκριμένα, χρήση *αμιγούς κατοικίας* εντοπίζεται στις πολεοδομικές ενότητες Αλμυρού και Χαλέπας Κεφαλογιάννη, στο νότιο τμήμα της πολεοδομικής ενότητας

Αγία Ειρήνη – Κορακοβούνι – Μαραθίτης, στην περιοχή επέκτασης της πολεοδομικής ενότητας Μεσαμπελιών καθώς και στις εκτός ορίων οικισμού περιοχές των πολεοδομικών ενοτήτων Κολυβά και Αγάκου Μετόχι.

Η χρήση της *γενικής κατοικίας* συναντάται στις πολεοδομικές ενότητες : Γούρνες, Αϊ Γιάννης Χωστός, Δύο Αοράκια και Βασιλειές. Επίσης, χρήση γενικής κατοικίας με εξαίρεση τα επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης εντοπίζεται στις πολεοδομικές ενότητες : Λάκκα, Αγ. Πάντες, Τσαλικάκι, Καραμαλή, Αμφιθέα, Κάτω Κατσαμπάς - Μετόχι Πάπα Τίτου - Παγκρήτιο όπως επίσης στο βόρειο τμήμα της πολεοδομικής ενότητας Αγία Ειρήνη - Κορακοβούνι – Μαραθίτης και στις επεκτάσεις των πολεοδομικών ενοτήτων Ν. Αλικαρνασσού, Περιφερειακού Κέντρου και Γαζίου. Επίσης, γενική κατοικία εντοπίζεται στις εντός ορίων οικισμού περιοχές των πολεοδομικών ενοτήτων Κολυβά και Αγάκου.

Βιομηχανία

Η βιομηχανία είναι συγκεντρωμένη στην πολεοδομική ενότητα Δύο Αοράκια του Δήμου Ν. Αλικαρνασσού, όπου εκεί λειτουργεί η ΒΙ.ΠΕ Ηρακλείου και εν μέρει στη Ζώνη Φοινικιάς.

Βιοτεχνία

Η βιοτεχνική δραστηριότητα αναπτύσσεται στην πολεοδομική ενότητα Δύο Αοράκια, στην επαγγελματική Ζώνη Γαζίου, στην Βιοτεχνική Ζώνη Τυλίσσου, καθώς και στη Φοινικιά, η οποία ενώ ξεκίνησε να θεσμοθετηθεί ως ΒΙΟΠΑ, στη συνέχεια το εγχείρημα αυτό σταμάτησε και έτσι αποτελεί απλή βιοτεχνική ζώνη.

Χονδρεμπόριο

Ως περιοχές χονδρεμπορίου θεωρούνται οι περιοχές με χρήσεις όπως εγκαταστάσεις χονδρικού εμπορίου, εγκαταστάσεις εμπορικών εκθέσεων, εγκαταστάσεις ολοκληρωμένων συγκροτημάτων εμπορίας και επισκευής αυτοκινήτων και αυτοκινούμενων οχημάτων, επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης, πρατήρια βενζίνης και υγραερίου.

Η χρήση του χονδρικού εμπορίου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Ηρακλείου αναπτύσσεται στις πολεοδομικές ενότητες αεροδρομίου, πρώην ΣΕΑΠ, Κόμβου Μεσσαράς, σε τμήμα εκατέρωθεν του οδικού άξονα Ηράκλειο-Μοίρες, και σε ένα τμήμα, βορειοανατολικά της ΒΙΠΕΗ.

Τουρισμός - Αναψυχή

Οι τουριστικές δραστηριότητες και η αναψυχή αναπτύσσονται κατά βάση στο βόρειο τμήμα, σε γραμμικό άξονα, που εκτείνεται από την πολεοδομική ενότητα της Παραλίας Αλικαρνασσού έως και την περιοχή της Αμμουδάρας.

Κεντρικές Λειτουργίες

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι εξής επιμέρους χρήσεις :

Οι παραπάνω χρήσεις αναπτύσσονται στο Δυτικό Κέντρο, στις πολεοδομικές ενότητες Χαλέπα Κεφαλογιάννη, Αμμουδάρας, Κόμβου Μεσσαράς, πρώην ΣΕΑΠ, Ανατολικού Πολεοδομικού Κέντρου, στην περιοχή εντός των ενετικών τειχών (Αγ. Τριάδα, Άγιος Μηνάς, Άγιος Δημήτριος, Άγιος Τίτος, Βαλιδέ Τζαμί), όπως επίσης και στην πολεοδομική ενότητα Βασιλειές. Επίσης κεντρικές λειτουργίες εντοπίζονται στην περιοχή εκατέρωθεν της Λ. Δημοκρατίας, νοτίως του ανισόπεδου κόμβου με την εθνική οδό και μέχρι τις προσωρινές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Κρήτης στη Φορτέτσα καθώς και στην περιοχή εκατέρωθεν της Λ. 62 Μαρτύρων και στην περιοχή εκατέρωθεν της Θερίσου – πολεοδομική ενότητα Θέρισσος – Δειλινά.

Εγκαταστάσεις μαζικών μεταφορών

Οι εγκαταστάσεις μαζικών μεταφορών ήτοι, σταθμός λεωφορείων και φορτηγών, λιμάνι και αεροδρόμιο είναι χωροθετημένες αφενός στην περιοχή του αεροδρομίου Ν. Καζαντζάκης και αφετέρου, στην ευρύτερη περιοχή του λιμένα Ηρακλείου, και εν μέρει στην Πλατεία Κόρακα (Χανιόπορτα).

Περιθαλψη

Σε αυτή την κατηγορία χρήσεων περιλαμβάνονται τα νοσοκομεία του δημοσίου τομέα ήτοι, το Βενιζέλειο που βρίσκεται επί της Λ. Κνωσσού και ανήκει στην πολεοδομική ενότητα Αγίου Ιωάννη και το ΠΑΓΝΗ. Σε ότι αφορά τα ιδιωτικά

ιατρεία και τις κλινικές, βρίσκονται διάσπαρτα εντός των ορίων του Πολεοδομικού Συγκροτήματος.

Πρόνοια

Εγκαταστάσεις πρόνοιας εντοπίζονται διάσπαρτες στις πολεοδομικές ενότητες του Π.Σ. Ηρακλείου.

Αθλητισμός

Αθλητικές εγκαταστάσεις (γήπεδα ποδοσφαίρου, γήπεδα μπάσκετ, στάδια, κολυμβητήριο, ναυταθλητικές εγκαταστάσεις) υπάρχουν διάσπαρτες στο Π.Σ. Ηρακλείου και συγκεκριμένα εντοπίζονται στις εξής πολεοδομικές ενότητες: Δημητρίου – Μπεντεβή, Ατσαλένιο, Καμίνια, Άγιος Ιωάννης, Αμμουδάρα, Δύο Αοράκια, Παραλία Αλικαρνασσού, και Αεροδρόμιο. Επίσης αθλητικές εγκαταστάσεις υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή της Σκαφιδάρας και Φοινικιάς.

Εκπαίδευση

Η κατηγορία της εκπαίδευσης περιλαμβάνει υποδομές προσχολικής και στοιχειώδους εκπαίδευσης, μέσης, ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης καθώς επίσης υποδομές τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τέτοιου είδους υποδομές διαθέτουν οι πολεοδομικές ενότητες : Χρυσοπηγή - Πόρος - Κατσαμπάς, Δημητρίου - Μπεντεβή, Καμίνια, Άγιος Ιωάννης, Αεροδρόμιο, ΤΕΙ και Βασιλειές. Επίσης, νότια των πολεοδομικών ενοτήτων Αγάκου και Κολυβά υπάρχουν οι εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου και του ΙΤΕ.

Πολιτιστικές Λειτουργίες

Οι πολιτιστικές λειτουργίες είναι ιδιαίτερα περιορισμένες και εντοπίζονται στην παραλία Αλικαρνασσού και στην πολεοδομική ενότητα του Αγίου Τίτου και στο υπό ανέγερση Πολιτιστικό Κέντρο Ηρακλείου στην περιοχή του Λάκκου (όρια Μαρτινέγκου).

Αστικό πράσινο – ελεύθεροι χώροι

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται διάφορες κατηγορίες κοινόχρηστου πρασίνου όπως π.χ. δημοτικοί και δημόσιοι κήποι, πάρκα, άλση, όπως επίσης λωρίδες πρασίνου μέσα σε λοιπές κοινόχρηστες επιφάνειες (επιφάνειες κυκλοφορίας). Επιπλέον, περιλαμβάνονται ποτάμια και ελεύθεροι χώροι.

Οι παραπάνω χρήσεις εντοπίζονται στην περιοχή των δίδυμων λόφων Δύο Αοράκια, στις περιοχές εκτός των ορίων των πολεοδομικών ενότητων Αη Γιάννης Χωστός – Στειακού Μετόχι, Αμφιθέα και Δύο Αοράκια και στην πολεοδομική ενότητα Φοινικάς. Επίσης, ελεύθεροι χώροι αστικού πρασίνου υπάρχουν σε ζώνες κατά μήκος της εθνικής οδού και των ανισόπεδων κόμβων αυτής, καθώς και στα ποτάμια Γιόφυρος, Ξηροπόταμος και Αλμυρός. Τέλος, αστικό πράσινο συναντάται στα ενετικά τείχη, κατά μήκος της Λ. 62 Μαρτύρων, στην πολεοδομική ενότητα Γαζίου και στο Σκαφιδαρά.

Ιδιαίτερες Χρήσεις

Στις ιδιαίτερες χρήσεις κατατάσσονται ο χώρος του στρατοπέδου της ΣΕΑΠ, ο αρχαιολογικός χώρος της Κνωσού, η περιοχή των ενετικών τειχών και η λαχαναγορά.

Αναφορικά με τις παραπάνω χρήσεις και λειτουργίες του Π.Σ. Ηρακλείου όπως αυτές προτείνονται από το Γ.Π.Σ. του Π.Σ. Ηρακλείου, ισχύουν όπως εξειδικεύονται και περιορίζονται με την έγκριση των Πολεοδομικών Μελετών.

Οικιστική Ανάπτυξη

Το Ηράκλειο ως οικιστικό κέντρο 1^{ου} επιπέδου του Νομού, σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης, δέχεται τις πιο έντονες οικιστικές πιέσεις, συγκριτικά με τα οικιστικά κέντρα 3^{ου} και 4^{ου} επιπέδου του βόρειου τμήματος του Νομού (Γάζι, Χερσόνησος, Μάλια, Γούβες). Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία σε επίπεδο Νομού Ηρακλείου, κατά την περίοδο 1981-2001, σημειώθηκε μια εξαιρετικά μεγάλη αύξηση του αστικού πληθυσμού του νομού της τάξης του 70%, απόλυτη μείωση

του ημιαστικού (100%) και μικρή μείωση του αγροτικού πληθυσμού (-3,35%).¹⁰ Ταυτόχρονα έντονη είναι και η πίεση τουριστικών λειτουργιών στη βόρεια ζώνη του Ηρακλείου και ανατολικά προς τη Χερσόνησο.

Τα διαθέσιμα στοιχεία από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, για την εξέλιξη δόμησης των κατοικιών στο Δήμο Ηρακλείου επιβεβαιώνουν τις έντονες οικιστικές πιέσεις που παρατηρούνται λόγω της αύξησης του πληθυσμού του Δήμου.¹¹ Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 1991-2001 οι κανονικές κατοικίες στο Δήμο αυξήθηκαν κατά 30,9% (48.576 το 1991 έναντι 63.585 το 2001) και ο πληθυσμός κατά 14,22%. Σε επίπεδο νομού το αντίστοιχο ποσοστό μέσου όρου αύξησης των κανονικών κατοικιών ανέρχεται περίπου στο 25% και του πληθυσμού στο 10,59%.

Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι ο Δήμος Ηρακλείου το 1991 συγκέντρωνε το 42,6% (48.576) των κανονικών κατοικιών του Νομού και το 2001 το 44,5% (63.585). Εντός του Δήμου το Δημοτικό Διαμέρισμα Ηρακλείου συγκεντρώνει το 1991 το 96,2% (46.739) των κανονικών κατοικιών του Δήμου και το 2001 το 96% (61.059). Το αμέσως επόμενο Δημοτικό Διαμέρισμα σε τάξη μεγέθους κανονικής κατοικίας, το 1991 είναι το Δ.Δ Ν. Αλικαρνασσού με 3.081 κανονικές κατοικίες και το 2001 το Δ.Δ Γαζίου με 4.655 κανονικές κατοικίες. Τα δεδομένα αυτά τεκμηριώνουν ότι η πόλη του Ηρακλείου, παρουσιάζει τη μεγαλύτερη οικιστική δραστηριότητα εντός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Ηρακλείου. Ωστόσο κατά την περίοδο 1991-2001 οι όμοροι Δήμοι Γαζίου και Ν. Αλικαρνασσού, σημείωσαν μεγαλύτερη μεταβολή κανονικών κατοικιών, συγκριτικά με το Δήμο Ηρακλείου που ανήλθε σε 97,7% για το Δήμο Γαζίου και 37,95% για το Δήμο Ν. Αλικαρνασσού.

Εντός του Δήμου Ηρακλείου, τα δημοτικά διαμερίσματα που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη αύξηση πληθυσμού και κατοικιών, την περίοδο 1991-2001, είναι τα εξής:

¹⁰ ΟΑΝΑΚ, Μελέτη Γενικών Κατευθύνσεων ΠΕΡΠΟ Νομού Ηρακλείου, Δεκέμβριος 2004.

¹¹ Ο.π.

- Δ.Δ. Ηρακλείου με αύξηση πληθυσμού 14,5% και κατοικιών 30,64%
- Δ.Δ. Βασιλειών με αύξηση πληθυσμού 96,9% και κατοικιών 90,2%
- Δ.Δ. Σκαλανίου με αύξηση πληθυσμού 26,8% και κατοικιών 30,7%

Κατά την ίδια περίοδο αρνητικές τάσεις ως προς την εξέλιξη του πληθυσμού παρουσιάζουν τα Δ.Δ. Βουτών και Δαφνών (περίπου -20%) και ως προς την εξέλιξη των κατοικιών το Δ.Δ. Δαφνών (-6,77%).

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι η τάση δόμησης πρώτης κατοικίας συγκεντρώνεται κυρίως γύρω από το Πολεοδομικό Συγκρότημα Ηρακλείου και κατά μήκος της βόρειας ακτής και του Βόρειου Οδικού Άξονα με παραμέτρους ελκυστικότητας όπως η προσπελασιμότητα των περιοχών (χρονοαπόσταση) και η γειτνίαση με τις βασικές μεταφορικές δια-και ένδο-περιφερειακές υποδομές.¹²

Ενδιαφέροντα συμπεράσματα προκύπτουν και από τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για την έκδοση αδειών για νέες οικοδομές, για κατεδαφίσεις και νομιμοποιήσεις στην πόλη και τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Ηρακλείου, την περίοδο 1993-2007, όπως παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Οι άδειες για την κατασκευή νέων οικοδομών, στο Δήμο Ηρακλείου, αυξήθηκαν κατά 40% περίπου κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαπενταετίας, με σημαντικότερη χρονιά το 2000, όταν σημειώθηκε έξαρση αδειών συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια. Στο σύνολο του Νομού Ηρακλείου την ίδια περίοδο οι συγκεκριμένες άδειες αυξήθηκαν κατά 35,6%. Το 2007 στο Δήμο Ηρακλείου εκδόθηκε το 29% των οικοδομικών αδειών του νομού. Διαχρονικά σημειώνεται μια διαρκής αύξηση των οικοδομικών αδειών σε επίπεδο Δήμου, με το μεγαλύτερο όγκο να καταγράφεται καταρχήν στην πόλη του Ηρακλείου και δευτερευόντως στις Βασιλείες, τις Βούτες και το Σκαλάνι. Από το 2003 και έπειτα οι περισσότερες οικοδομικές άδειες έχουν εκδοθεί, εκτός Ηρακλείου, στο Σκαλάνι, τις Βούτες και τα

¹² Ο.π.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Σταυράκια. Αντίθετα, την πενταετία 1993-1997 οι περισσότερες άδειες εκδόθηκαν για οικοδομές στην περιοχή των Βασιλειών.

Το σύνολο σχεδόν των αδειών για κατεδαφίσεις και νομιμοποιήσεις καταγράφεται στην πόλη του Ηρακλείου. Το 2005 εκδόθηκαν οι περισσότερες άδειες για κατεδάφιση, ενώ την τελευταία πενταετία εκδίδονται, στο Ηράκλειο, σε ετήσια βάση 81 άδειες κατεδάφισης και 24 περίπου άδειες νομιμοποίησης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ- ΝΕΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ

Δ/Δ, ΔΗΜΟΣ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	189	179	162	184	231	288	216	577	325	343	350	339	540	356	396
ΒΟΥΤΕΣ	5	4	7	5	9	15	10	10	7	31	25	18	10	4	2
ΔΑΦΝΕΣ	2	2	1	0	4	6	5	8	4	7	4	11	6	1	1
ΣΚΑΛΑΝΙ	12	7	5	8	6	3	6	13	3	14	14	17	4	9	8
ΣΤΑΥΡΑΚΙΑ	6	4	2	7	2	6	2	11	3	11	15	16	16		2
ΒΑΣΙΛΕΙΕΣ	32	41	11	2	1	1	2	0	0	1	1				
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	246	237	188	206	253	319	241	619	342	407	409	401	576	370	409
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	911	768	656	744	778	965	835	1869	994	1148	1255	1315	1647	1336	1416
ΚΡΗΤΗ	2462	2333	1979	2277	2365	2652	2452	5019	2597	3255	3608	3760	4486	3945	3960

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ-ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	25	37	32	46	37	32	43	81	42	37	45	59	135	90	79
ΒΟΥΤΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	1	0	0
ΔΑΦΝΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	1	2	0	1
ΣΚΑΛΑΝΙ	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
ΣΤΑΥΡΑΚΙΑ	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	2	0		0
ΒΑΣΙΛΕΙΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0				
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	26	37	32	46	37	32	43	86	46	40	47	62	138	90	80
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	38	45	45	63	48	55	64	146	77	73	83	103	189	116	99
ΚΡΗΤΗ	99	125	104	147	145	131	149	354	200	183	198	238	365	253	267

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ-ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Δ/Δ, ΔΗΜΟΣ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	21	19	24	41	38	53	32	71	42	9	23	30	26	25	14
ΒΟΥΤΕΣ	1	1	1	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
ΔΑΦΝΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
ΣΚΑΛΑΝΙ	0	0	0	0	1	0	0	2	1	0	1	0	0	0	0
ΣΤΑΥΡΑΚΙΑ	0	0	1	0	0	0	1	1	1	2	0	0	0		0
ΒΑΣΙΛΕΙΕΣ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	23	20	26	41	39	55	33	74	44	14	24	30	26	25	14
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	85	67	89	103	94	141	111	180	98	62	63	60	61	65	67
ΚΡΗΤΗ	169	156	201	232	220	259	201	352	168	143	141	142	138	142	163

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

1.4.3 Σημαντικές Παρεμβάσεις του Δήμου για την Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής

Την τρέχουσα περίοδο ο Δήμος Ηρακλείου υλοποιεί πλήθος παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε συνοικίες της πόλης (εντός και εκτός των τειχών), και στην ευρύτερη περιοχή του βόρειου παραλιακού μετώπου, κυρίως με τη συγχρηματοδότηση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN (Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Αναζωογόνησης των Υποβαθμισμένων Περιοχών του Δυτικού Παραλιακού Μετώπου Ηρακλείου 2001-2006) και του ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006 (Πρόγραμμα Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ηρακλείου), αλλά και άλλων πηγών χρηματοδότησης, όπως το πρόγραμμα «Θησέας» και ίδιοι πόροι του Δήμου.

Ειδικότερα για τις παρεμβάσεις στην παλιά πόλη έχει συναφθεί Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Δήμου και ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΠΟ και ΤΑΠ, σε συνέχεια παλαιότερης Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ του Δήμου και ΥΠΕΧΩΔΕ, ΔΕΠΟΣ και ΥΠΠΟ. Ο Δήμος υλοποιεί σταδιακά το Πρόγραμμα Ανάπλασης που εγκρίθηκε σε εφαρμογή της Προκαταρκτικής Πρότασης Ανάπλασης (ΦΕΚ 89Δ/12-2-2002) της «Μελέτης Προστασίας και Ανάδειξης της Παλιάς Πόλης του Ηρακλείου». Το Ηράκλειο είναι η πρώτη ελληνική πόλη για την οποία συντάσσεται Πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης με τις διατάξεις του Ν.2508/1997, στα πλαίσια της οποίας επιχειρείται η προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης με μέτρα όπως: η αναθεώρηση του ρυμοτομικού σχεδίου του 1936, η τροποποίηση των όρων δόμησης, η θεσμοθέτηση ειδικού πολεοδομικού κανονισμού και ο έλεγχος των χρήσεων γης. Στα πλαίσια της ίδιας μελέτης συντάσσεται σειρά μελετών που αφορούν κυρίως τον δημόσιο χώρο και υλοποιούνται αξιοποιώντας κοινοτικούς, εθνικούς και ιδίους πόρους.

Τα έργα ανάπλασης της παραλιακής οδού ξεκίνησαν την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων και συνεχίζονται με την κατασκευή νέων υποδομών πολιτισμού, έρευνας και μάθησης όπως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (στο διατηρητέο κτίριο της παλιάς Ηλεκτρικής), νέων

οδικών αρτηριών και τεχνικών έργων από τον κόλπο του Δερματά μέχρι και το Παγκρήτιο Στάδιο, νέων κοινοχρήστων χώρων (πλατείες και χώροι πρασίνου), στην περιοχή του Ξενία, του Καράβολα, της Παλαιάς Λαχαναγοράς και της Πλατείας Νικαίας, και τη δημιουργία πρασίνου στις διαχωριστικές λωρίδες των νέων και παλαιών οδών και πλατειών. Δύο από τα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη αυτή την περίοδο, με τη συγχρηματοδότηση του ΠΕΠ Κρήτης (Μέτρα 4.2 και 4.4.) είναι η διαμόρφωση της περιοχής Κόλπου Δερματά από το πρώην Ξενία έως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και η ανάπλαση τμήματος του παραλιακού μετώπου μεταξύ του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας και του Προμαχώνα Αγίου Ανδρέα, συνολικού προϋπολογισμού 2.217812,70€.

Ειδικά, στην περιοχή της παλιάς λαχαναγοράς και του Κόλπου Δερματά, που αποτελούν τη βασική περιοχή παρέμβασης του Ευρωπαϊκού Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού EUROPAN 4 του 1996, υλοποιούνται παρεμβάσεις που προέκυψαν από τον διαγωνισμό με στόχο το άνοιγμα της παλιάς πόλης προς τη θάλασσα, αξιοποιώντας τον «χώρο μεταξύ» της παραλίας και της συνοικίας της Αγίας Τριάδας. Το Ηράκλειο είναι ο μοναδικός ελληνικός δήμος που υλοποιεί παρεμβάσεις στο σύνολο της περιοχής του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού EUROPAN 4. Συγκεκριμένα τα έργα αφορούν στη δημιουργία πλατείας με χώρους πρασίνου, καθιστικών, κήπου – παιδότοπου, καθώς και στην κατασκευή τριών εκθετηρίων και δύο περιπτέρων, ενός υπόγειου παρκινγκ, κοινόχρηστων χώρων για την αναψυχή των Ηρακλειωτών και κτιριακών υποδομών συνολικού εμβαδού 1.238,20 μ² και προϋπολογισμού 1.488.736,55€. Στις τελευταίες θα στεγαστούν νέες κοινωνικές δομές όπως: το Κέντρο Γειτονιάς και το Κέντρο Ενημέρωσης και Ένταξης Αλλοδαπών.

Ανάλογης σημασίας παρεμβάσεις πραγματοποιούνται, με τη στήριξη της ΚΠ URBAN ήδη από το 2003, στις συνοικίες της Αγίας Τριάδας και των Καμινίων, καθώς και στο μισό τμήμα της συνοικίας του Αγίου Μηνά (ζώνη που συνορεύει με τα δυτικά τείχη και καταλήγει στον Προμαχώνα Martinengo, στα νότια). Πρόκειται για τρεις συνοικίες στο δυτικό παραλιακό μέτωπο του Ηρακλείου που παρότι συνιστούν μερικούς από τους πιο σημαντικούς πυρήνες της ιστορικής φυσιογνωμίας της

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

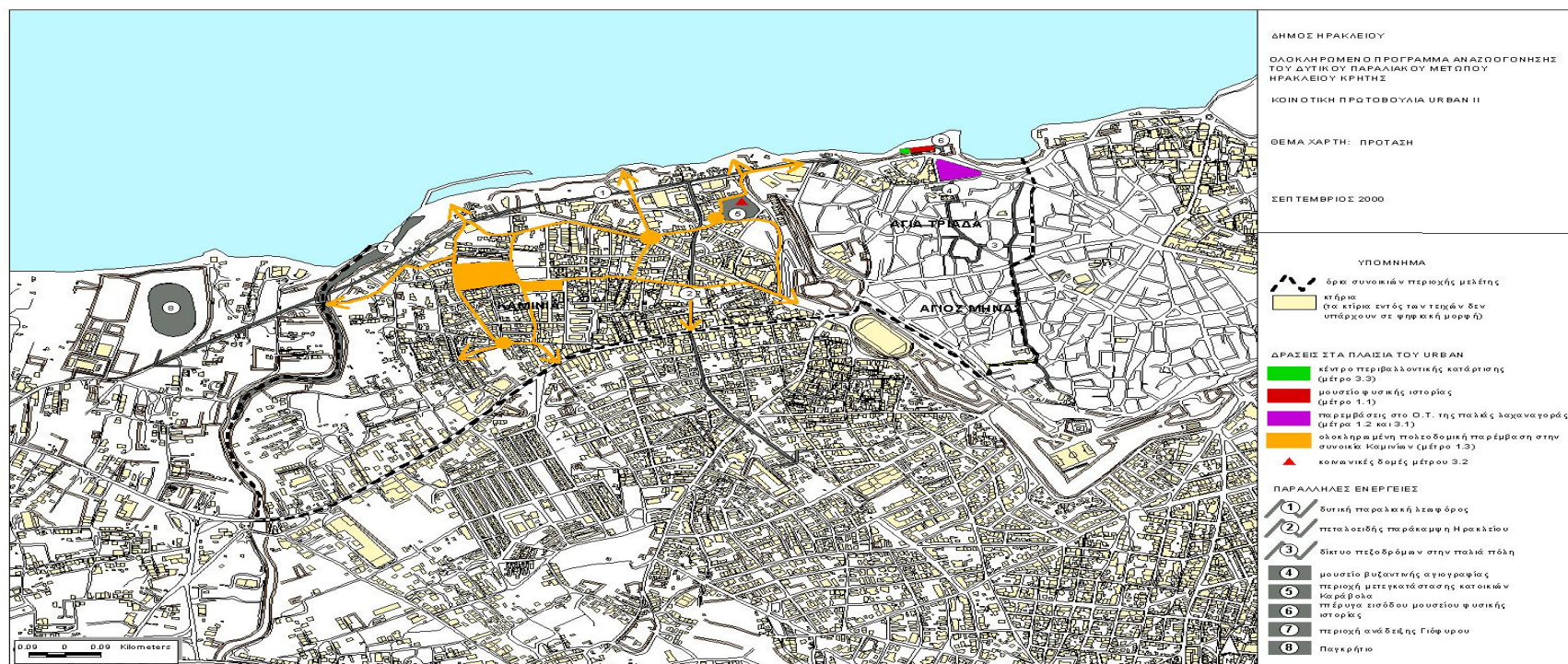
πόλης του Ηρακλείου, αντιμετωπίζουν έλλειμμα συνοχής με την υπόλοιπη πόλη και προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των κατοίκων. Σκοπός της Πρωτοβουλίας για τις συγκεκριμένες περιοχές είναι να:

1. αμβλυνθεί η ανεργία μακράς διάρκειας, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός,
2. δημιουργηθούν συνθήκες & ευκαιρίες πολυπολιτισμικής δημιουργίας & αναγέννησης,
3. τονωθεί και ανανεωθεί η οικονομική δραστηριότητα,
4. αναβαθμιστεί το φυσικό και το δομημένο περιβάλλον,
5. δημιουργηθούν ευκαιρίες εκπαίδευσης/κατάρτισης και να
6. ενδυναμωθεί η κοινωνική συνοχή.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Χάρτης: Περιοχή Παρέμβασης ΚΠ URBAN: Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Αναζωογόνησης των Υποβατισμένων Περιοχών του Δυτικού Παραλιακού Μετώπου Ηρακλείου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

Να σημειωθεί ότι ο Δήμος Ηρακλείου είναι από τους μοναδικούς δήμους στην Ελλάδα, μαζί με το Πέραμα και την Κομοτηνή, που υλοποιεί ολοκληρωμένου χαρακτήρα δράσεις με τη στήριξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN II. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν: την εκπόνηση μελετών, την απαλλοτρίωση οικοπέδων για την διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων, την ανάπλαση πλατειών, τη διαμόρφωση του παραλιακού μετώπου, τη δημιουργία νέων κοινωνικών δομών, τη δημιουργία του μεγαλύτερου στη Μεσογειακή λεκάνη Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, τη δημιουργία Πολύκεντρου Νεολαίας, τη δημιουργία κέντρου κατάρτισης για θέματα περιβάλλοντος, την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και προκατάρτισης και την υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης της απασχόλησης, συνολικού προϋπολογισμού 10.913.948 ευρώ.

Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί μια σειρά μελέτες και υποδομές και ειδικότερα:

1. Μελέτη χάραξης αναπτυξιακών κατευθύνσεων,
2. Προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης της συνοικίας των Καμινίων και μελέτες εφαρμογής,
3. Μελέτη για τη στήριξη – ενίσχυση μικρών επιχειρήσεων,
4. Αγορά οικοπέδων για τη διαμόρφωση χώρων πρασίνου και αναψυχής,
5. Διαμόρφωση Πλατείας Πετλέμπουρη στα Καμίνια και
6. Τρεις δομές κοινωνικής στήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων: ΚΑΠΗ, Βρεφονηπιακός Σταθμός για παιδιά με ειδικές ανάγκες και Γραφείο Κοινωνικών και Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Στο πλαίσιο του ίδιου Προγράμματος, σε εξέλιξη βρίσκονται έργα υποδομών που αφορούν στην κατασκευή πλατείας στο χώρο της παλιάς Λαχαναγοράς, στη διαμόρφωση των πλατειών Αγίας Βαρβάρας και Ελευθέρνης στα Καμίνια, στη διαμόρφωση οικοπέδου για τη δημιουργία κοινόχρηστου χώρου στα Καμίνια και η κατασκευή κτιριακού συγκροτήματος μονάδων ενίσχυσης απασχόλησης, δημιουργικότητας και πολιτισμού στην πλατεία της παλιάς Λαχαναγοράς, συνολικού προϋπολογισμού 3.342.236,8€

Παράλληλα με τις υποδομές, υλοποιούνται προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε αλλοδαπούς καθώς και προγράμματα κατάρτισης ανέργων και υποαπασχολούμενων. Επίσης, εκκρεμεί η ολοκλήρωση της δράσης «ενίσχυση της Απασχόλησης και Ενθάρρυνση της Επιχειρηματικότητας» που προβλέπει την παροχή οικονομικών κινήτρων για των δημιουργία, τη μετεγκατάσταση και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων επιχειρήσεων και την πρόσληψη ανέργων.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN II έχει ήδη λειτουργήσει καταλυτικά στη διαμόρφωση της νέας εικόνας της πόλης Ηρακλείου. Ήταν το πρώτο πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην περιοχή και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα συμπιέστηκε μια σειρά νέων προγραμμάτων που σχεδιάστηκαν στη λογική των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων και ήρθαν να δράσουν στις γειτονικές περιοχές της Κ.Π. URBAN II με ανάλογες και συμπληρωματικές παρεμβάσεις.

Έτσι σήμερα πραγματοποιούνται, με τη στήριξη του Π.Ε.Π Κρήτης 2000-2006 (Σχέδιο «Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός: Σύγχρονο Μοντέλο Αστικής Ανάπτυξης σε θύλακα της Παλιάς Πόλης του Ηρακλείου») έργα και δράσεις, συνολικού προϋπολογισμού 7.950.000 €, στην περιοχή «Αγίας Τριάδας και Λάκκου-Πηγιάδας (περιοχή Παναγίου - Ηλεκτρικής)». Πρόκειται για ένα μεγάλο μέρος του δυτικού τμήματος της παλιάς πόλης του Ηρακλείου στις παρυφές των τειχών και αποτελεί ουσιαστικά συνέχεια της περιοχής παρέμβασης της Κ.Π. URBAN II. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης περιλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της πολεοδομικής ενότητας της Αγίας Τριάδας, το δυτικό τμήμα της πολεοδομικής ενότητας του Αγίου Μηνά (περιοχή Λάκκου-Πηγιάδας) μέχρι βόρεια της οδού Σοφ. Βενιζέλου, μεταξύ της πύλης Δερματά και της οδού Εφόδου (περιοχή Καράβολα).

Με τις παρεμβάσεις στην Αγία Τριάδα επιχειρείται η συνολική ανάπτυξη της συνοικίας, με δράσεις που αποβλέπουν στην αναβάθμιση του δημόσιου χώρου αλλά και στην οικονομική, πολιτιστική και γενικότερα στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής. Σημαντικό έργο αποτελεί η διαμόρφωση του λεγόμενου «Τοπικού Εμπορικού Κέντρου» της Αγίας Τριάδας (Μικρό Τσαρσάκι), που χρηματοδοτήθηκε από το Μέτρο 2.4 του ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006, με την οποία

αναβαθμίζεται η περιοχή γύρω από την Εκκλησία των Αρμενίων που αποτελεί το κέντρο της μικρής Αρμενικής κοινότητας του Ηρακλείου.

**Χάρτης: Περιοχή Παρέμβασης του Σχεδίου «Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός:
Σύγχρονο Μοντέλο Αστικής Ανάπτυξης σε θύλακα της Παλιάς Πόλης του
Ηρακλείου»**

Τα έργα στην παραπάνω περιοχή περιλαμβάνουν πεζοδρομήσεις, πεζοδρόμια, φυτεύσεις, σημάσεις, φωτισμό, αστικό εξοπλισμό, υπογειοποιήσεις των δικτύων της ΔΕΗ και του ΟΤΕ και αποκατάσταση όψεων κτιρίων, συνολικού προϋπολογισμού 1.880.000€. Σε συνέργεια με την Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN, στηρίζονται παρεμβάσεις στην περιοχή της Παλιάς Λαχαναγοράς, συνολικού προϋπολογισμού 1.586.000€, που αφορούν στην δημιουργία πολυχώρου εκδηλώσεων, ενός πολύκεντρου νεολαίας (αναψυκτήριο), δικτύου πεζοδρόμων και υποδομής υπαίθριας αγοράς καθώς επίσης κατασκευή του περιβάλλοντος χώρου στο νότιο τμήμα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας.

Επεμβάσεις ύψους 1.192.464€ έχουν πραγματοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη και στα ενετικά τείχη του Ηρακλείου και αφορούν στην: αποκατάσταση και δημιουργία χώρου αναψυχής στον προμαχώνα Βηθλεέμ-Μαρτινέγκο, ανάπλαση της πλατείας Φανερωμένης, διαμόρφωση πολιτιστικών χώρων στην βορειοδυτική και στη νοτιοανατολική χαμηλή πλατεία Βηθλεέμ (δημιουργία θερινού κινηματογράφου) και στη δημιουργία χώρου ιστορίας και μνήμης στη Στοά Μακάσι. Στο ίδιο πλαίσιο πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένα έργα για την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη των ενετικών τειχών της πόλης, το σημαντικότερου μνημείου οχυρωματικής τέχνης στη Μεσόγειο.

Στην ίδια περιοχή και πάντα στο πλαίσιο του Σχεδίου **«Ολοκληρωμένος Σχεδιασμός: Σύγχρονο Μοντέλο Αστικής Ανάπτυξης σε θύλακα της Παλιάς Πόλης του Ηρακλείου»**, παράλληλα με τα τεχνικά έργα και τις αναπλάσεις αναπτύσσονται και σύγχρονες κοινωνικές δομές, συνολικού προϋπολογισμού 2.633.160€, όπως το πρώτο Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) στο Ηράκλειο και δράσεις όπως το Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» καθώς και Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Απασχόλησης για ομάδες με διαφορετικά κοινωνικά χαρακτηριστικά (Οικονομικοί Μετανάστες, Παλιννοστούντες, Πολιτικοί Πρόσφυγες, ΡΟΜ, Άτομα με αναπηρίες, Μονογονεϊκές οικογένειες). Το τελευταίο υλοποιείται από το Δήμο σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ και τοπικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, εφαρμόζονται τα εξής προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας

- Πρόγραμμα Στήριξης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών-Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες
- Πρόγραμμα Δημιουργίας Νέων Θέσεων Εργασίας και
- Πρόγραμμα Απόκτησης Επαγγελματικής Εμπειρίας

Τέλος, στηρίζονται δραστηριότητες εισαγωγής, εξοικείωσης και προαγωγής της μουσικής παιδείας και δημιουργίας.

Στην ίδια περιοχή κατασκευάζεται το Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου που θα αποτελέσει πυρήνα πολιτιστικής δημιουργίας και έκφρασης

όλων των τάσεων και απόψεων που διαμορφώνονται στην πόλη. Η χρηματοδότηση προέρχεται από το Ίδρυμα Καλοκαιρινού, το Πρόγραμμα του Υπουργείου Εσωτερικών «Θησέας», το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000-2006» του Υπουργείου Πολιτισμού και ιδίους πόρους του Δήμου.

Εξίσου σημαντικές παρεμβάσεις, με τη στήριξη του ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006, έχουν υλοποιηθεί και στο ιστορικό κέντρο της πόλης και ειδικότερα στην ευρύτερη περιοχή του άξονα της 25^{ης} Αυγούστου-Πλατείας Λιονταριών και Πάρκου Θεοτοκόπουλου, ενώ σε εξέλιξη βρίσκεται η διαμόρφωση του δημόσιου χώρου στην ευρύτερη της παραδοσιακής αγοράς τροφίμων (περιοχή Οδού 1866) της παλιάς πόλης Ηρακλείου. Ακόμα, αυτή την περίοδο εκπονείται ειδική αρχιτεκτονική μελέτη για την ανάδειξη του Δουκικού Ανακτόρου, στο οικοδομικό τετράγωνο 33, που περικλείεται από την πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου (Λιοντάρια), την πλατεία Καλλέργων, την οδό Αρκολέοντος, την οδό Καντανολέοντος και την οδό Τζουλάκη. Για την ανάδειξη των διατηρούμενων στοιχείων του ενετικού μνημείου, θα προηγηθεί αρχαιολογική/ανασκαφική έρευνα, θα αναπλαστεί το σύνολο του οικοδομικού τετραγώνου με έμφαση στην δημιουργία κοινόχρηστου χώρου στον πυρήνα του οικοδομικού τετραγώνου και συνδέσεων με το Πάρκο Θεοτοκόπουλου, την Πλατεία Καλλεργών και την Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου, θα απομακρυνθούν οι αυθαίρετες προσθήκες των καταστημάτων και θα αναπλαστούν οι όψεις των μαγαζιών που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή των Λιονταριών γύρω από το Δουκικό ανάκτορο. Πρόκειται για μια από τις πιο σημαντικές παρεμβάσεις, στο ιστορικό κέντρο της πόλης του Ηρακλείου, η οποία όταν ολοκληρωθεί θα αναδείξει ένα από τα πιο αξιόλογα μνημεία της ενετικής περιόδου και σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα έργα που έχουν ήδη υλοποιηθεί θα αναβαθμίσει σημαντικά την αισθητική όψη ολόκληρης της περιοχής.

Η δημιουργία νέων οδικών κόμβων και η βελτίωση παλιότερων αποτελούν μια ακόμα σημαντική παρέμβαση της Δημοτικής Αρχής που ξεκίνησε στο πλαίσιο της προετοιμασίας της πόλης να φιλοξενήσει αθλήματα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, και συνεχίζονται μέχρι σήμερα, με απώτερο στόχο την αναβάθμιση της προσβασιμότητας κατοίκων και επισκεπτών. Ενδεικτικά αναφέρονται: η ανακατασκευή της Λεωφόρου Κνωσού και του παραλιακού οδικού δικτύου από

Καράβολα-Παγκρήτιο έως το Γιόφυρο, οι κόμβοι Αγίου Κωνσταντίνου, Γιοφύρου, Σμπώκου, Κνωσού, Παπαναστασίου (σε εξέλιξη), η πεταλοειδής οδός, οι οδοί Ανδρέα Παπανδρέου (πρώην Ακαδημίας), μικρή Κνωσού και Χρυσοστόμου.

Τέλος, θα πρέπει να υπάρξει αναφορά στις ενέργειες που έχουν γίνει για την εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου εντός και εκτός των τειχών της πόλης καθώς και στις νέες επεκτάσεις. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν, σε σημαντικό βαθμό με τη στήριξη του Προγράμματος «Θησέας», περισσότερες από 150 διανοίξεις, συνολικού μήκους 160 χλμ εκ των οποίων περίπου τα 90 χλμ εντός των τειχών της παλιάς πόλης και τα 70 χλμ εκτός των τειχών και στα δημοτικά διαμερίσματα. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η ανάθεση εννέα πολεοδομικών μελετών που καλύπτουν ολόκληρη την περιοχή του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου, ολοκληρώθηκαν και εφαρμόστηκαν πράξεις αναλογισμού και επεκτάθηκε ο πολεοδομικός σχεδιασμός στα δημοτικά διαμερίσματα, για την ένταξη περιοχών στο Σχέδιο Πόλης και την άρση του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης.

Συμπερασματικά, τόσο με τα έργα που έχουν ήδη ολοκληρωθεί, όσο και με αυτά που βρίσκονται σε εξέλιξη και προγραμματίζονται, βελτιώνεται η οικονομική και κοινωνική συνοχή της πόλης, προστατεύεται και αναδεικνύεται η ιστορική φυσιογνωμία της και δημιουργούνται νέες ελκυστικές χρήσεις που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής για τον κάτοικο και τον επισκέπτη και παράλληλα συμβάλουν στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης. Με τα συγκεκριμένα έργα τόσο το παραλιακό μέτωπο όσο και τα δημοτικά και τοπικά διαμερίσματα, σταδιακά μετατρέπονται σε περιοχές όχι μόνο περιπάτου και αναψυχής αλλά και μόνιμης κατοικίας και εργασίας. Μελλοντικά, σχεδιάζονται αντίστοιχες παρεμβάσεις και σε άλλες περιοχές του δήμου όπως στη Φορτέτσα, στη Χρυσοπηγή και στον Πόρο.

1.4.4 Μορφολογικά και Γεωλογικά Χαρακτηριστικά

Όσον αφορά στη μορφολογία του Δήμου Ηρακλείου, σημειώνεται ότι είναι κατά κύριο λόγο κατοικημένη, με μικρά υψόμετρα και εκτάσεις, οι οποίες κυρίως χρησιμοποιούνται για γεωργικές καλλιέργειες ελιάς και αμπελιού. Στον κόλπο του

Ηρακλείου εκβάλλει ο ποταμός Γιόφυρος, από τους σημαντικότερους του Νομού. Υπάρχει παντού μια σύμπλεξη οικισμών με καλλιέργειες και δημιουργείται ένα σύνθετο σύστημα που δημιουργεί μερικές φορές σύγχυση.

Στην ευρύτερη περιοχή της πόλης του Ηρακλείου παρατηρούνται διάφοροι γεωλογικοί σχηματισμοί οι σπουδαιότεροι από τους οποίους είναι ο σχηματισμός της Αγίας Βαρβάρας με βιοκλαστικούς υφαλώδεις ασβεστόλιθους (M5-6.k) κατά τόπους κροκαλοπαγείς ή λατυποπαγείς, πλούσιοι σε *Cypraea*, *Pecten*, *Heterostegina*, *Bryozoa* και κοράλλια κατά θέσεις. Αυτά πλευρικά μεταβαίνουν σε εναλλαγές φυλλωδών και ομοιογενών συχνά ασβεστιτικών μαργών ή μαργαϊκών ασβεστόλιθων (M5-6.m).

Στην ευρύτερη περιοχή παρατηρούνται, επίσης, αδιαίρετες θαλάσσιες αναβαθμίδες και άμμοι ακτών (Q.s) που σχηματίστηκαν κατά το πλειστόκαινο – ολόκαινο, καθώς και ποτάμια αποθέσεις κλειστών λεκανών (al). Ακόμα, παρατηρείται ο σχηματισμός της Φοινικιάς (Pli.m) που σχηματίστηκε κατά το νεογενές κατώτερο – μέσο πλειόκαινο, και αποτελείται από λευκές ομογενείς μάργες ή μαργαϊκούς ασβεστόλιθους, από τεφρωπές αργίλους με καστανές συχνά λεπτοστρωμένες παρεμβολές, λευκόφαιες απολιθωματοφόρες μάργες, φυλλώδεις μάργες ή δολομίτες (με υπολείμματα ψαριών, και βελόνες σπόγγων) και βιοκλαστικούς ασβεστόλιθους.

1.4.5 Κλιματολογικά Χαρακτηριστικά και Μετεωρολογικά Στοιχεία

Το κλίμα της Κρήτης χαρακτηρίζεται εύκρατο μεσογειακό, στους ορεινούς όγκους της όμως τείνει προς τον ηπειρωτικό τύπο. Ο ετήσιος μέσος όρος θερμοκρασίας είναι 14 - 15 °C. Ο χειμώνας είναι ήπιος με ψυχρότερους μήνες τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο. Η πεδινή Κρήτη και ιδιαίτερα οι νοτιοανατολικές περιοχές είναι από τις θερμότερες της Ελλάδας. Η ηλιοφάνεια διαρκεί όλους τους μήνες του έτους. Οι θερμότεροι μήνες είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος, αν και λόγω της θαλάσσιας αύρας και των ανέμων, το θέρος είναι σχετικά δροσερό. Η εμφάνιση νεφώσεων είναι μικρή και μειώνεται από τα Ανατολικά στα Δυτικά. Οι βροχές αυξάνονται από τα Ανατολικά στα Δυτικά και από την παράκτια στην ορεινή ζώνη.

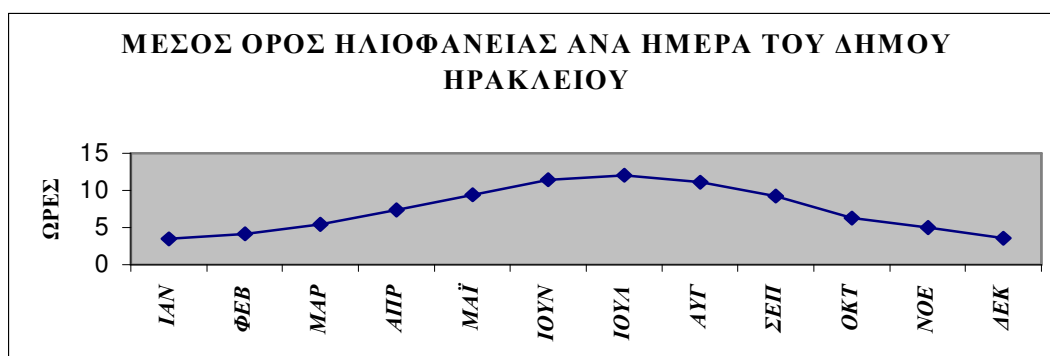
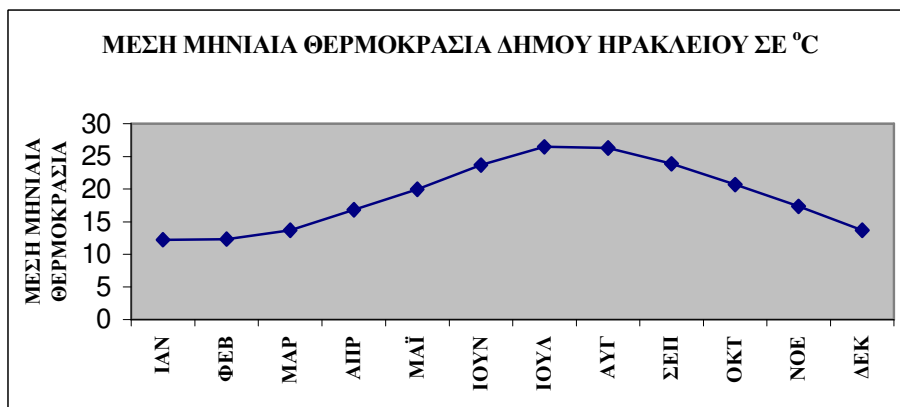
Ο τύπος κλίματος του Ηρακλείου Κρήτης, είναι ένας μεταβατικός ενδιάμεσος τύπος μεταξύ του χερσαίου Μεσογειακού και του ερημοειδούς Μεσογειακού, στο οποίο υπάγεται κυρίως η νοτιοανατολική Κρήτη. Το κύριο χαρακτηριστικό του κλίματος είναι η γλυκύτητα και η ηπιότητα. Η ψυχρή εποχή είναι ήπια και σε αυτό συντελεί η συχνή άφιξη στην περιοχή των θερμών και υγρών ΝΔ αερίων μαζών.

Ψυχρότερος και υγρότερος μήνας είναι ο Ιανουάριος όπου η μέση ελάχιστη θερμοκρασία είναι της τάξης των 12,23°C, ενώ η σχετική υγρασία 68,0%. Η άνοιξη είναι μικρής διάρκειας και διαρκεί από τις αρχές Απριλίου μέχρι τα μέσα Μαΐου. Συνήθως είναι ξηρή με μικρό ποσοστό βροχοπτώσεων. Το καλοκαίρι είναι ιδιαίτερα ξηρό και διαρκεί από τα μέσα Μαΐου μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου. Θερμότερος μήνας είναι ο Ιούλιος, ενώ σπανιότερα θερμότερος μήνας εμφανίζεται ο Αύγουστος. Η μέση μέγιστη θερμοκρασία του μήνα Ιουλίου σύμφωνα με επεξεργασμένα στοιχεία των τελευταίων ετών (1998-2001) είναι 26,48. Το φθινόπωρο ξεκινά από το τέλος Σεπτεμβρίου και είναι σχετικά υγρό και θερμό με ραγδαίες βροχές κατά τον Οκτώβριο και Νοέμβριο.

Γενικά, η μέση ετήσια βροχόπτωση παρουσιάζει αύξηση από τα ανατολικά προς τα δυτικά και από νότια προς βόρεια. Στο Ηράκλειο η μέση ετήσια βροχόπτωση ανέρχεται σε 470 mm, ενώ είναι μέγιστη τον Δεκέμβριο ή τον Ιανουάριο και ελάχιστη τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, οι οποίοι είναι σχεδόν άνομβροι σε ολόκληρη την πεδινή Κρήτη. Η ηλιοφάνεια είναι ιδιαίτερα υψηλή σε ολόκληρη την Κρήτη. Ο μέσος ετήσιος αριθμός ωρών ηλιοφάνειας ανέρχεται σε 2707 περίπου ώρες στο Ηράκλειο (μέσος όρος 8 ετών). Η ομίχλη (όπως και η πάχνη) είναι εξαιρετικά σπάνια στο Ηράκλειο. Αντίθετα, συχνότερη είναι η εμφάνιση υδροσταγόνων πάνω στις επιφάνειες του εδάφους, δηλαδή η δρόσος (dew). Ο μέσος συνολικός αριθμός ημερών δρόσου ανέρχεται σε 45,2 ημέρες.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

1.4.6 Φυσικό Περιβάλλον και Χώροι Αναψυχής

Η τοπική χλωρίδα, εκτός των αστικών περιοχών του Δήμου Ηρακλείου, χαρακτηρίζεται από τους άφθονους ελαιώνες και τη χαμηλή βλάστηση με επικράτηση φρυγάνων και αρωματικών φυτών. Επίσης, στο Δήμο η δασική βλάστηση είναι ανύπαρκτη και παρατηρούνται μονάχα τεχνητά αλσύλλια με χαλέπιο, πεύκη και τραχεία. Οι υδάτινοι πόροι είναι και αυτοί περιορισμένοι και περιλαμβάνουν κάποιες πηγές και τους ποταμούς Ξεροπόταμο, Γιόφυρο και Κέρατο ή Κατσαμπαδιανό, που εκβάλλουν στον κόλπο του Ηρακλείου.

Όσον αφορά στην πανίδα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει μονάχα η νήσος Δία που ανήκει διοικητικά στο Δήμο Γουβών, βρίσκεται όμως στα ανοικτά του λιμένα Ηρακλείου, σε απόσταση 7 ν.μ. Η νήσος είναι χαρακτηρισμένη ως προστατευόμενη περιοχή (ΦΥΣΗ 2000–ΟΔΗΓΙΑ 92/43/ΕΟΚ) και Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (ΣΠΠ), αφού αρκετά είδη, κυρίως αρπακτικά, αναπαράγονται εκεί. Επίσης η περιοχή θεωρείται σημαντική για την αύξηση του πληθυσμού του κρητικού αϊγαγρου (κρι-κρι), καθώς έχει γίνει εισαγωγή ατόμων από την περιοχή της Σαμαριάς. Η Δία, καλύπτεται σχεδόν ομοιόμορφα από σκληρόφυλλη βλάστηση με κυρίαρχο είδος το *Sarcopoterium spinosum*, ενώ αραιοί σχηματισμοί από *Pistacia lentiscus* καλύπτουν αρκετά σημεία στα δυτικά του νησιού.

Στην πόλη του Ηρακλείου χώροι πρασίνου υπάρχουν στις πλατείες του κέντρου και των προαστίων καθώς και στις νέες οδικές αρτηρίες, στους κόμβους και τις νησίδες, συνολικής έκτασης 323 στρεμμάτων. Πρόκειται για φυτεύσεις χαμηλής βλάστησης, καλλωπιστικά φυτά και δένδρα. Ο μοναδικός όμως αξιόλογος χώρος πρασίνου και αναψυχής στο κέντρο της πόλης παραμένει το πάρκο Γεωργιάδη. Χώροι πρασίνου και αναψυχής έχουν δημιουργηθεί επίσης περιμετρικά αλλά και επάνω στα ενετικά τείχη. Επίσης, τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκε η κατασκευή ή αναβάθμιση 22 νέων πλατειών σε όλη τη πόλη και τα δημοτικά διαμερίσματα, σε περιοχές όπως το Μπετενάκι, τον Κατσαμπά, τα Καμίνια, Δειλινά, Φορτέτσα, Σταυράκια κ.α. Ωστόσο, παραμένει η ανάγκη για τη δημιουργία περισσότερων πάρκων και κοινόχρηστων χώρων εντός του αστικού κέντρου αλλά και στα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου. Η έλλειψη χώρων πρασίνου στις επεκτάσεις της πόλης του Ηρακλείου οφείλεται κατά βάση στην αυθαίρετη δόμηση και στην μη υλοποίηση του σχεδίου πόλης. Από την άλλη μεριά τα προβλήματα λειψυδρίας που αντιμετωπίζει το Ηράκλειο λειτουργούν και αυτά ανασταλτικά στην φύτευση πρασίνου.

Στο πλαίσιο της πολιτικής της Δημοτικής Αρχής «Πράσινο Ηράκλειο», έχει τεθεί ο άμεσος στόχος της φύτευσης, ως το 2013, 50.000 μεγάλων δέντρων (σήμερα υπάρχουν περίπου 18.000) και πολλών χιλιάδων θάμνων και μικρών δέντρων στην πόλη του Ηρακλείου, ώστε το πράσινο να φθάσει τα 1100 στρέμματα. Οι

χώροι που προβλέπεται να δενδροφυτευτούν είναι οι δρόμοι της πόλης, τα τείχη και υφιστάμενοι και νέοι χώροι πρασίνου που προβλέπονται στο Σχέδιο Πόλης και στις επεκτάσεις του.

Εκτός της πόλης του Ηρακλείου ο πιο αξιόλογος χώρος αναψυχής και πρασίνου είναι η περιοχή «Κνωσσός - Προφήτης Ηλίας - Μακρυτοίχος - Γυψάδες - Μπουγάδα Μετόχι - Γέφυρα Αγίας Ειρήνης», που έχει χαρακτηριστεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

1.4.7 Ποιότητα Περιβάλλοντος - Προβλήματα Ρύπανσης

Ο Δήμος Ηρακλείου αποτελεί ενιαία πολεοδομική ενότητα με τους Δήμους Αλικαρνασσού και Γαζίου, ως εκ τούτου τα περιβαλλοντικά προβλήματα που εντοπίζονται στους όμορους δήμους, λόγω συγκέντρωσης οικονομικών και άλλων δραστηριοτήτων, αποτελούν μια επιπλέον αιτία επιβάρυνσης της ποιότητας του περιβάλλοντος του Δήμου Ηρακλείου.

Το Ηράκλειο αναπτύσσεται σε μια ευρύτερη περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, λόγω της θαλάσσιας ομορφιάς, της σπάνιας χλωρίδας και πανίδας και της γεωμορφολογίας της. Η έλλειψη συντονισμού και σχεδιασμού, όμως, σε οικονομικό - φυσικό - χωροταξικό και πολεοδομικό επίπεδο, οδήγησε στην αδυναμία εκμετάλλευσης των παραπάνω προνομίων και τελικά στην άναρχη ανάπτυξη της πόλης. Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με τη χωροθέτηση έργων και δραστηριοτήτων - ΔΕΗ, ΒΙΠΕ (Βιομηχανική Περιοχή), αεροδρόμιο, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, αλυσίδες Super market - στην ευρύτερη περιοχή του Ηρακλείου, δημιουργούν μείζονα περιβαλλοντικά προβλήματα. Αέριοι ρύποι, θερμική μόλυνση της θάλασσας, τοξικά απόβλητα, ηχορύπανση και κυκλοφοριακή επιβάρυνση, δυσχεραίνουν τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων, υποβαθμίζοντας το τοπίο και το περιβάλλον γενικότερα. Ταυτόχρονα, οι αλλαγές στις χρήσεις γης, η αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων και η ανεξέλεγκτη και απρογραμματίστη διάθεση αστικών αποβλήτων, πέρα από τις περιβαλλοντικές έχουν και έντονες οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις, για την πόλη.

Ατμοσφαιρική ρύπανση

Το Ηράκλειο αποτελεί τη μόνη πόλη στο Νομό Ηρακλείου που εμφανίζει αξιόλογες πηγές ρύπανσης του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η κατάσταση του είναι ιδιαίτερα βεβαρημένη.

Οι κύριες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης της πόλης του Ηρακλείου είναι:

- ✓ Η **βιομηχανική δραστηριότητα**, αφού συγκεντρώνει το 60% της βιομηχανίας της Κρήτης με ισχύ άνω των 50HP, συμπεριλαμβανομένου και του εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στα Λινοπεράματα του Δήμου Γαζίου.
- ✓ Η αστική δραστηριότητα και οι κυκλοφοριακές συνθήκες που δημιουργούν σημαντικές αέριες εκπομπές (π.χ. κεντρική θέρμανση, κίνηση οχημάτων κλπ)

Ηχορύπανση

Εκτός από την ατμοσφαιρική ρύπανση, το Ηράκλειο αντιμετωπίζει και έντονα προβλήματα ηχορύπανσης, με σημαντικότερη πηγή θορύβου την οδική κυκλοφορία, καθώς σε αυτήν εκτίθεται συστηματικά το μεγαλύτερο ποσοστό του αστικού πληθυσμού. Το πρόβλημα αυτό επιβεβαιώνεται και από παλαιότερη μελέτη χαρτογράφησης του αστικού θορύβου από το ΥΠΕΧΩΔΕ (1987-1993). Μια από τις πιο επιβαρυνμένες περιοχές, σύμφωνα με τη μελέτη αυτή είναι η Λεωφόρος Καλοκαιρινού. Να σημειωθεί ότι βρίσκεται υπό τελική έγκριση νέα κυκλοφοριακή μελέτη του Δήμου η οποία αναμένεται να συμβάλει στην επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του, εντός του κέντρου της πόλης. Τα βασικά στοιχεία της πρότασης σχετίζονται με τη δημιουργία εσωτερικού δακτυλίου στην Παλιά Πόλη και παράλληλα, στην ευρύτερη περιοχή του κέντρου, αλλαγές στο οδικό δίκτυο (μονοδρομήσεις, διπλές κατευθύνσεις, πεζοδρομήσεις).

Όμως και στην παραλιακή ζώνη της πόλης εντοπίζεται πρόβλημα ηχορύπανσης από τις δραστηριότητες των κέντρων διασκεδάσεως και τον κυκλοφοριακό φόρτο κατά τη διάρκεια τόσο της ημέρας, όσο και της νύχτας. Άλλες πηγές θορύβου, ασφαλώς πιο σημειακές συγκριτικά με την οδική κυκλοφορία, είναι η Βιομηχανία και το Αεροδρόμιο.

Απορρίμματα

Η ανεξέλεγκτη διάθεση των απορριμμάτων αποτελεί μία σημαντική αιτία ρύπανσης στις αστικές περιοχές, ακολουθούμενη από όλες τις αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και τον άνθρωπο, οι οποίες ενδεικτικά είναι: οσμές, ρύπανση εδάφους, μετάδοση ασθενειών, κίνδυνοι πυρκαγιάς και αισθητική ρύπανση. Στο Ηράκλειο, όπως και στις περισσότερες πόλεις παρατηρείται μία ραγδαία αύξηση της παραγόμενης ποσότητας και του όγκου των αστικών απορριμμάτων. Αυτό οφείλεται κυρίως στην αύξηση της κατανάλωσης και στην εκτεταμένη χρήση συσκευασιών για την αποθήκευση τροφίμων και ποτών.

Όπως προέκυψε από σχετική μελέτη που έγινε για λογαριασμό της Διεύθυνσης Καθαριότητας και Τεχνικής Υποστήριξης του Δήμου¹³, στο Ηράκλειο, η αδιαφορία των πολιτών, σε συνδυασμό με την αδυναμία της Διεύθυνσης Καθαριότητας να ανταποκριθεί πλήρως στις μεγάλες απαιτήσεις της είναι ευνόητο πως έχουν άμεση επίδραση και στη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων (ΔΣΑ), σε όλα της τα στάδια.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως παλαιότερα, οι συνθήκες συλλογής στην περιοχή «εντός των τειχών» (κέντρο του Ηρακλείου) υπήρξαν εξαιρετικά δύσκολες. Η συλλογή πραγματοποιούνταν με ανοιχτά αγροτικά, τα οποία στάθμευαν στον πλησιέστερο κεντρικό δρόμο, οι εργάτες μετέφεραν τον κάδο, τον άδειαζαν στο δρόμο, στη συνέχεια στο όχημα και έκαναν και δεύτερο δρομολόγιο αν οι κάδοι ήταν υπερπληρωμένοι. Τα προβλήματα υπάρχουν ακόμα και σήμερα, καθώς οι πολίτες διαμαρτύρονται σε καθημερινή βάση για οικόπεδα – χωματερές, επιλεκτική καθαριότητα στο κέντρο του Ηρακλείου, ελλείψεις κάδων, ανεπάρκεια αριθμού οδοκαθαριστών και άλλα.

Η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα ο Δήμος Ηρακλείου στον τομέα της ΔΣΑ, μπορεί να επιδέχεται μεγάλη βελτίωση, αποτελεί γεγονός όμως και κοινή διαπίστωση, όπως εξάλλου φάνηκε και από τα αποτελέσματα παλαιότερης έρευνας ικανοποίησης

¹³ Ε. Κολετζάκης-Ν. Μανουσέλη-Κ. Πρωτοπαπαδάκη Ο.Ε., «Διαχείριση Απορριμμάτων της Πόλης του Ηρακλείου», 2005

πολιτών, ότι έχει πραγματοποιηθεί πρόοδος τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, όπως κατέδειξε η συγκεκριμένη έρευνα, η κατάσταση στην καθαριότητα (γενικά, αλλά και ειδικότερα στη συλλογή και στον οδοκαθαρισμό) χαρακτηρίζεται, από τους πολίτες ως «μέτρια». Η εικόνα που παρουσιάζουν οι κάδοι χαρακτηρίζεται «κακή» και ο αριθμός τους ανεπαρκής, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών δηλώνει ανυπαρξία καλαθιών μικροαπορριμμάτων στη γειτονιά του. Από την άλλη μεριά, υπάρχει ικανοποίηση όσον αφορά το ενδιαφέρον που δείχνει ο Δήμος για τα προβλήματα που απασχολούν τον πολίτη, ενώ ο οδοκαθαρισμός φαίνεται να είναι ο τομέας στον οποίο ανταπεξέρχεται καλύτερα ο Δήμος. Τέλος, η νοοτροπία των ίδιων των πολιτών, αναγνωρίζεται ως το κυριότερο πρόβλημα που υπάρχει στη ΔΣΑ.

Συμπερασματικά, η κατάσταση στην καθαριότητα δυσχεραίνεται με την έλλειψη χώρων προσωρινής αποθήκευσης. Ο αριθμός των κάδων είναι μικρός και δεν επαρκεί να καλύψει τις ανάγκες των νοικοκυριών. Συγχρόνως, η έλλειψη προσοχής κάποιων κατοίκων επιτείνει το πρόβλημα, για το λόγο ότι εναποθέτουν τα απορρίμματα τους στο δρόμο και στα πεζοδρόμια οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας, χωρίς να συμμορφώνονται με το χρονοπρογραμματισμό συλλογής του Δήμου. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να παραμένουν τα απορρίμματα εκτεθειμένα για πολλές ώρες, να ρυπαίνουν και να υποβαθμίζουν την εικόνα κάθε γειτονιάς.

Περισσότερα περιβαλλοντικά προβλήματα

Περιβαλλοντικά προβλήματα αντιμετωπίζει και ο περιαστικός χώρος του Ηρακλείου, αφού δεν περιλαμβάνεται στο Γ.Π.Σ.Η, με αποτέλεσμα να μην προγραμματίζονται οι χρήσεις γης και να μην ελέγχεται η τυχόν αυθαίρετη εγκατάσταση δραστηριοτήτων που προκαλούν οχλήσεις στο περιβάλλον. Η έλλειψη σχεδιασμού στον περιαστικό χώρο έχει ως αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη δόμηση, ενώ δε λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος (βιομηχανίες / βιοτεχνίες που λειτουργούν χωρίς περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις). Το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης, αλλά και η διαρκής πίεση που υφίστανται οι περιαστικές περιοχές από το αστικό κέντρο του Ηρακλείου, ελλείψει σχεδιασμού και υποδομών (πχ δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης) ασκούν

σημαντικές πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον των περιοχών αυτών. Τέτοια φαινόμενα συναντώνται κυρίως στις περιοχές Μαλάδες, Φοινικιά, Μαραθίτης γύρω από το Ηράκλειο.

Αξίζει να σημειωθεί, επίσης ότι στις περιαστικές περιοχές συνήθως εγκαθίστανται οι υποδομές περιβάλλοντος (π.χ. ΧΥΤΑ, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού) για την εξυπηρέτηση των αστικών περιοχών. Η έλλειψη σχεδιασμού και χρήσης σύγχρονων τεχνολογιών σε αυτές τις υποδομές, προκαλούν συχνά προβλήματα στο περιαστικό περιβάλλον (πχ οσμές, επιβάρυνση εδαφών, ρύπανση υπόγειου υδροφόρα κλπ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χωματερή των Πέρα Γαλήνων. Η ανεξέλεγκτη λειτουργία της έχει προκαλέσει την περιβαλλοντική υποβάθμιση της περιοχής και γι' αυτό έχουν επιβληθεί κυρώσεις στη χώρα από την ΕΕ.

Θαλάσσιο περιβάλλον και παράκτια ρύπανση

Το θαλάσσιο περιβάλλον υφίσταται ασφυκτική πίεση, οι απειλές για το οποίο προέρχονται από πολλές πηγές όπως η αλιεία, η ναυτιλία, ο τουρισμός αλλά και χερσαίες δραστηριότητες, όπως η γεωργία και η μεταποίηση. Αυτή η επιδείνωση της ποιότητας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η απαξίωση του οικολογικού κεφαλαίου, θέτουν σε κίνδυνο τα μέσα συντήρησης τα οποία πολλοί τομείς της οικονομίας, από τον τουρισμό ως την αλιεία, εκμεταλλεύονται από τη θάλασσα.

Το Ηράκλειο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη θάλασσα. Το θαλάσσιο περιβάλλον συμβάλει στην κοινωνική ευημερία και στην ποιότητα ζωής, αφού αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιβίωσης για τις παράκτιες κοινότητες. Ωστόσο εντοπίζονται απειλές και για το θαλάσσιο περιβάλλον που συνοψίζονται στα ακόλουθα:

⇒ **Βιομηχανικά απόβλητα** από οινοποιεία, χοιροτροφεία, βιοτεχνίες και ελαιοτριβεία, των οποίων τα υγρά απόβλητα μέσω των υδάτινων αποδεκτών (χείμαρροι – ρέματα) καταλήγουν στο θαλάσσιο περιβάλλον,

- ⇒ **Αστικά λύματα**, από κατοικίες και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις¹⁴.
- ⇒ **Στερεά απορρίμματα**, προερχόμενα από τις τουριστικές εγκαταστάσεις του παραλιακού μετώπου αλλά και τις λειτουργίες του λιμανιού.
- ⇒ **Υπεραλίευση** και ειδικότερα η χρήση αλιευτικών μέσων που αντιβαίνουν στην ελληνική νομοθεσία (δυναμίτες, συρόμενα δίχτυα) καθώς και η παράνομη αλιεία σε περιόδους απαγόρευσης, με αποτέλεσμα την εξάντληση ή την σημαντική μείωση των ιχθυοαποθεμάτων.
- ⇒ **Χερσαίες Δραστηριότητες**, όπως η υπερβολική χρήση λιπασμάτων, οι αμμοληψίες, οι εκχερσώσεις και η αυθαίρετη εκμετάλλευση των παραλιών για τουριστικούς σκοπούς αλλοιώνουν τη δυναμική των ακτών, με αποτέλεσμα την εδαφική διάβρωση.

Γενικότερα, στην περιοχή του Δήμου Ηρακλείου, παρατηρούνται προβλήματα ρύπανσης σε όλους τους φυσικούς αποδέκτες, σύμφωνα με τα παρακάτω:

- **Στο έδαφος:** Ανεξέλεγκτη απόρριψη μπαζών, παράγκες, υπολείμματα, εγκαταλειμμένα αυτοκίνητα, χαλάσματα, απορρίμματα κάθε μορφής, ανεξέλεγκτες εκσκαφές πρανών, προβλήματα αισθητικά, υγειονομικά, κίνδυνοι από κατάρρευση τοίχων – χαλασμάτων, σωροί άχρηστων υλικών και μπαζών σε κοινόχρηστους χώρους.
- **Στη θάλασσα:** Ανεξέλεγκτη ρύπανση από λύματα (αυθαίρετες αποχετεύσεις, αγωγός ΒΙΠΕΗ που εκβάλλει στην Ακτή Αλικαρνασσού) και από πετρελαιοειδή κατά περίπτωση.
- **Στις ακτές:** Αισθητική ρύπανση από διάφορα υπολείμματα και σκουπίδια κάθε μορφής, αυθαιρεσίες στις ακτές από ιδιώτες και ανεπαρκής έλεγχος – αστυνόμευση, ανεπαρκής μηχανισμός καθαριότητας. Να σημειωθεί ότι η αισθητική και υγειονομική υποβάθμιση των ακτών αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για τον τουρισμό και τους επισκέπτες – κολυμβητές.

¹⁴ Με την επέκταση και αναβάθμιση του Βιολογικού Σταθμού Ηρακλείου θα υπάρχει η δυνατότητα τριτοβάθμιας επεξεργασίας των αστικών λυμάτων και αξιοποίησης των εκροών για άρδευση.

- **Στην ατμόσφαιρα:** Ρύπανση – υποβάθμιση από καυσαέρια οχημάτων και των καυστήρων κατοικιών και βιομηχανιών και θόρυβοι στην πόλη από μηχανάκια και άλλες δραστηριότητες.
- **Στα ρέματα:** Καταπατήσεις ρεμάτων, απόρριψη μπαζών ανεξέλεγκτη διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων από οικισμούς, βιοτεχνίες, κατοίκους και εργολάβους. Καθημερινή υποβάθμιση και κατά περίπτωση αισθητική και υγειονομική υποβάθμιση, γεγονός που προκαλεί συχνά απειλή για τη δημόσια υγεία, ανεπαρκείς έλεγχοι και αστυνόμευση, ανεπαρκείς καθαρισμοί και συντηρήσεις των ρεμάτων, με αποτέλεσμα τη μείωση της παροχτευτικότητας και κινδύνους από πλημμύρες για τις όμορες ιδιοκτησίες και κατοικίες.

1.4.8 Τεχνικές Υποδομές

Στην παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά στις τεχνικές υποδομές του Δήμου, οι οποίες αφορούν κυρίως τα δίκτυα ύδρευσης – αποχέτευσης, την επεξεργασία υγρών αποβλήτων και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και το ενεργειακό και τηλεπικοινωνιακό δίκτυο.

Δίκτυο Ύδρευσης

Η πόλη του Ηρακλείου αντιμετωπίζει εδώ και χρόνια έντονο πρόβλημα σχετικά με την εξασφάλιση ικανών ποσοτήτων πόσιμου νερού για την υδροδότηση της και κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, όπου παρατηρείται σημαντική αύξηση της ζήτησης λόγω του τουρισμού. Το πρόβλημα αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη υδάτινων πόρων, στη ραγδαία αύξηση του πληθυσμού και στην παλαιότητα του δικτύου που οδηγεί σε βλάβες και σε απώλειες νερού. Οι βλάβες που έχουν σημειωθεί την τελευταία τριετία στα δίκτυα ύδρευσης παρουσιάζουν μια αυξομείωση, φτάνοντας το 2007 τις 2.872 έναντι 3.801 το 2006 και 3.347 το 2005.

Εξαιτίας της οριακής επάρκειας νερού, συχνών διακοπών ρεύματος και των εποχιακά αυξημένων αναγκών, η υδροδότηση της πόλης δεν είναι όλο το χρόνο συνεχής. Συγκεκριμένα, κατά τη χειμερινή περίοδο υπάρχει συνεχής ροή νερού

στα δίκτυα, ενώ τις περιόδους αιχμής (καλοκαίρι), η υδροδότηση γίνεται εκ περιτροπής (μέρα παρά μέρα). Σε περιπτώσεις διακοπών ρεύματος ή βλαβών στα δίκτυα ύδρευσης η υδροδότηση ρυθμίζεται διαφορετικά. Για την εξυπηρέτηση των καθημερινών αναγκών τους, οι κατοικίες διαθέτουν δεξαμενές συλλογής νερού.

Επίσης, φαινόμενα όπως οι απώλειες λόγω διαρροών των δικτύων, κλοπή νερού, τα σφάλματα των υδρομετρητών και η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων στην περιοχή του Δήμου, επιτείνουν το πρόβλημα ύδρευσης που αντιμετωπίζει ο Δήμος. Τέλος, η υποβάθμιση των υπόγειων υδροφορέων, λόγω ρύπανσης ή υπαλμύρωσης οδηγεί στην παραγωγή νερού που είναι ακατάλληλο για πόσιμη χρήση.

Το μήκος των δικτύων ύδρευσης, σύμφωνα με τελευταία στοιχεία, ανέρχεται σε 440 περίπου χιλιόμετρα. Η κατάσταση τους είναι σχετικά καλή, ιδιαίτερα στα νέα δίκτυα (10ετίας). Οι περιοχές που έχουν παλιό δίκτυο ύδρευσης είναι οι περιοχές των επεκτάσεων του σχεδίου πόλης καθώς και οι περιοχές Ατσαλένιου, Μασταμπά, Θερίσου, Κατσαμπά, Κορώνη, Κηπούπολης, Πατελών και ένα τμήμα του Δήμου Νέας Αλικαρνασσού. Ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος του δικτύου ύδρευσης κυρίως στο εντός των τειχών τμήμα της πόλης, έχει αντικατασταθεί τα τελευταία χρόνια.

Οι υδατικοί πόροι από όπου υδροδοτείται σήμερα το Ηράκλειο είναι κυρίως υπόγειοι υδροφορείς (γεωτρήσεις 95% και πηγές 5% περίπου). Συγκεκριμένα, υπάρχουν 70 περίπου γεωτρήσεις και πηγές που βρίσκονται στις περιοχές: Κέρη, Τύλισσος, Θραψανό, Μάλλια, Βασιλείες, Σκαλάνι, Φουντάνα, Καριδάκι, Αϊτάνια, Αγ. Μύρωνας, Κρουσώνας και Δαφνές. Αρκετές από τις παραπάνω γεωτρήσεις χρησιμοποιούνται και από άλλους δήμους του νομού για την υδροδότηση τους. Από τις γεωτρήσεις στον Άγιο Μύρωνα υδροδοτείται ο Δήμος Γοργολαΐνη, ενώ οι Δήμοι Τυλίσου και Γαζίου εκμεταλλεύονται τις γεωτρήσεις της περιοχής Τυλίσου¹⁵. Άλλες περιοχές του νομού (Καστελίου-Γερακίου-Νιπιδίτου, Παναγιάς, Εμπάρου, Βιάννου, Μαλίων, Γουβών, Χερσονήσου κ.α.) και εν μέρει το ίδιο το Ηράκλειο

¹⁵ Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Α' Ενότητα: Στρατηγικός Σχεδιασμός – Α' Παραδοτέο, Ιούνιος 2008

υδρεύονται από υδροφόρα συστήματα του όρους Δίκτη. Από τις παραπάνω πηγές παράγεται σε ετήσια βάση περίπου 17.500.000 λίτρα νερού για αστική χρήση.

ΕΤΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΝΕΡΟΥ	ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΘΕΙΣΑ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΑ ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΠΩΛΕΙΕΣ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ
2005	17.440.113	8.597.458	9.656.661	44,63 %	50,70 %
2006	17.982.061	8.817.587	10.018.460	44,27 %	50,96 %
2007	17.003.280	10.487.464	1.448.475	32,67 %	38,32 %

ΠΗΓΗ: ΔΕΥΑΗ

Η δημοτική αρχή κινείται προς την κατεύθυνση εξεύρεσης νέων υδάτινων πόρων με την πραγματοποίηση έργων (φράγματα, αξιοποίηση ποταμιών), ώστε πολύ σύντομα να εξασφαλισθεί διαρκής υδροδότηση σε όλη την πόλη του Ηρακλείου.

Μελλοντικά, προβλέπεται η υδροδότηση του Ηρακλείου και οικισμών επί της βόρειας παραλιακής ζώνης, από το Φράγμα Αποσελέμη, χωρητικότητας 32¹⁶ εκατ. m³, το οποίο κατασκευάζεται στην περιοχή Λαγκάδα του Δήμου Χερσονήσου. Το συγκεκριμένο έργο αναμένεται να συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος ύδρευσης του Ηρακλείου, παρόλα αυτά έχει προκαλέσει τις έντονες αντιδράσεις οικολογικών οργανώσεων και κατοίκων του Δήμου Χερσονήσου με το επιχείρημα ότι θα δημιουργήσει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην κοινωνία, στον πολιτισμό και στην τοπική οικονομία.

Παράλληλα, προγραμματίζεται από το Δήμο η διάνοιξη νέων γεωτρήσεων και η κατασκευή υδραγωγείων, ενώ μελετάται η αφαλάτωση των νερών του ποταμού Αλμυρού ως συμπληρωματική λύση για την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης της περιοχής Ηρακλείου. Τέλος, σύντομα αναμένεται να αντιμετωπιστεί και το

¹⁶ Σχετική ανακοίνωση του ΥΠΕΧΩΔΕ αναφέρει χωρητικότητα 17 εκατ. κυβικών από τα οποία απολήψιμα θα είναι τα 11 εκατ. κυβικά. Η ποσότητα αυτή δεν επαρκεί για την υδροδότηση του Ηρακλείου και του Αγίου Νικολάου και θα πρέπει να αναζητηθούν και άλλες πηγές υδροδότησης. Το έργο έχει σταματήσει προσωρινά το Συμβούλιο Επικρατείας μετά από προσφυγές του Δήμου Χερσονήσου και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λασιθίου.

πρόβλημα των διαρροών με τη χρήση ειδικού προγράμματος για τον έλεγχο, τον εντοπισμό και την αποκατάσταση των διαρροών.

Δίκτυο Άρδευσης

Το δίκτυο άρδευσης του Δήμου Ηρακλείου έχει μήκος 74.800 μέτρα με 3.299 υδρόμετρα εγκατεστημένα σε 317 κολεκτέρ. Για την υδροδότηση των αγροτικών εκτάσεων λειτουργούν 18 γεωτρήσεις-πηγάδια στις περιοχές Βασιλειών, Βουτών, Δαφνών, Σκαλανίου και Σταυρακιών, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 1144hp. Από τις γεωτρήσεις αυτές παράγονται 622 m³/ώρα τα οποία συλλέγονται σε 14 υδατοδεξαμενές αποθήκευσης νερού άρδευσης, χωρητικότητας 4.680 μ³ νερού.

Παράλληλα υπάρχουν 3 γεωτρήσεις υπό αξιοποίηση, στις Βασιλείες, τις Βούτες και τις Δαφνές αντίστοιχα, συνολικής παροχής 190 m³/ώρα, καθώς και 7 ανανεργές, στις Βασιλείες (2), στις Δαφνές (4) και στα Σταυράκια (1).

Στα πλαίσια της επέκτασης και αναβάθμισης του Σταθμού Βιολογικού Καθαρισμού Ηρακλείου έχουν δρομολογηθεί όλες οι μελέτες και οι αδειοδοτήσεις για την αξιοποίηση της εκροής του σταθμού. Μετά από τρίτοβάθμια επεξεργασία 40 έως 50.000 μ³ νερού την ημέρα (πρόβλεψη 10ετίας) θα αρδεύονται καλλιέργειες στην ευρύτερη περιοχή Ηρακλείου (λεκάνη Φοινικιάς, Δήμος Τεμένους και Δημοτικά Διαμερίσματα).

Δίκτυο αποχέτευση όμβριων

Το μήκος του δικτύου όμβριων του Δήμου ανέρχεται σε 100 περίπου χιλιόμετρα. Αν και υπάρχει η βασική υποδομή, ωστόσο απαιτείται η κατασκευή δευτερευόντων δικτύων όμβριων σε αρκετές περιοχές της πόλης. Λόγω της έλλειψης επαρκούς δικτύου αποχέτευσης των όμβριων, δημιουργείται σημαντικό πρόβλημα με την αντιπλημμυρική θωράκιση των περιοχών αυτών. Γι' αυτό απαιτείται δίκτυο συλλεκτριών αγωγών όμβριων και αντίστοιχων δευτερευόντων αγωγών ώστε οι τελευταίες να προστατευθούν.

Έργα δικτύου όμβριων ολοκληρώθηκαν τα τελευταία χρόνια στις περιοχές Καμινίων, Δειλινών-Ακαδημίας-Αλικαρνασσού, στις Μεσαμπελιές και Γιόφυρος, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται αντίστοιχα έργα στις περιοχές Χρ. Ξυλούρη-Κορώνι-Ιωνίας και στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη. Τα όμβρια ύδατα καταλήγουν προς τους φυσικούς αποδέκτες, τη θάλασσα και στα ρέματα Ξηροποτάμου, Γιοφύρου, Μεσαμπελιών (Χρυσοπηγής) και Κατσαμπά.

Δίκτυο συλλογής και επεξεργασίας υγρών λυμάτων

Το δίκτυο συλλογής υγρών λυμάτων (αποχέτευση) του Δήμου έχει μήκος 465 χιλιόμετρα. Η κατάσταση του δικτύου θεωρείται πολύ καλή αφού το μεγαλύτερο μέρος του είναι νέα δίκτυα (χωριστικά), ενώ ένα πολύ μικρό τμήμα της πόλης διαθέτει ακόμα παλιού τύπου (παντοροϊκά) δίκτυα αποχέτευσης.

Το δίκτυο εξυπηρετεί περίπου 45.000 καταναλωτές, από το σύνολο των 49.002 καταναλωτών που εξυπηρετούνται με χωριστά υδρόμετρα, δηλαδή ποσοστό περίπου 91%.¹⁷ Πρόσφατα, ολοκληρώθηκαν αποχετευτικά έργα στις περιοχές των Καμινίων, Δειλινών, Ακαδημίας, Αλικαρνασσού, στις Μεσαμπελιές και στο Γιόφυρο. Με αυτά τα έργα, σχεδόν το σύνολο της πόλης αποχετεύεται. Υπολείπονται μόνο οι περιοχές Παπα-Τίτου και Κορακοβούνι οι οποίες είναι ενταγμένες στα υπό εξέλιξη έργα. Έργα αποχετευτικών δικτύων εκτελούνται αυτή την περίοδο στις περιοχές Χρ. Ξυλούρη-Κορώνι-Ιωνίας, Κορώνι Μαγαρά, Μεσαμπελιές, Αγ. Ιωάννη, Ατσαλένιο, Μασταμπάς και Τρεις Βαγιές-Σταυρωμένος. Με την ολοκλήρωση των εν λόγω έργων το 100% της πόλης του Ηρακλείου θα απολαμβάνει την υπηρεσία της αποχέτευσης.

Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα περιοχές στο Δήμο που δεν έχουν πρόσβαση σε δίκτυο αποχέτευσης λόγω κυρίως τεχνικών δυσκολιών, π.χ. υψομετρική διαφορά, ανάγλυφο, μεγάλες αποστάσεις αλλά και λόγω έλλειψης πολεοδομικής μελέτης,

¹⁷ Ο μικρός αριθμός των υδρομέτρων εξηγείται αν ληφθεί υπόψη ότι μεγάλα οικοδομικά συγκροτήματα (όπως πολυκατοικίες άνω των 8 διαμερισμάτων) υδροδοτούνται με ένα ογκομετρικό υδρόμετρο.

αυθαίρετης δόμησης κ.α. Επίσης, σε μικρό ποσοστό περιοχών δεν έχουν ολοκληρωθεί τα έργα υποδομής. Σε όλες αυτές τις περιοχές οι κάτοικοι εξυπηρετούνται με κοινά συστήματα επεξεργασίας (σηπτικούς-απορροφητικούς βόθρους) οι οποίοι αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα υπερχειλίσσης ή στεγανότητας, γεγονός που σε συνδυασμό με την ανεξέλεγκτη διάθεση λυμάτων, μέσω πρόχειρων αποχετεύσεων σε ρέματα, χείμαρρους και στη θάλασσα, δημιουργούν έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα και απειλούν τη δημόσια υγεία.

Τα λύματα μετά τη συλλογή τους, μέσω του αποχετευτικού δικτύου, οδηγούνται προς επεξεργασία στη Μονάδα Βιολογικής Επεξεργασίας στην περιοχή Φοινικιά Ηρακλείου, η οποία εξυπηρετεί και τους όμορους Δήμους Αλικαρνασσού και Γαζίου. Η μονάδα αυτή έχει δυναμικότητα 177.567 ισοδύναμων κατοίκων και πραγματοποιεί δευτεροβάθμια βιολογική επεξεργασία λυμάτων. Μετά την επεξεργασία τους τα λύματα διατίθενται στην υποθαλάσσια περιοχή του Ηρακλείου με αγωγό μεταφοράς μήκους 5 χιλιομέτρων (χερσαίο τμήμα 4.000 μ. και υποθαλάσσιο τμήμα 1.000 μ.).

Ο σταθμός βιολογικού καθαρισμού έχει δυνατότητα εξυπηρέτησης όλων των περιοχών των πολεοδομικών συγκροτημάτων Ηρακλείου, Αλικαρνασσού και Γαζίου. Αυτή την περίοδο είναι σε εξέλιξη μελέτες για την αναβάθμιση και επέκταση του Κεντρικού Βιολογικού Καθαρισμού με νέες τεχνολογίες για παραγωγή εκροής υψηλής ποιότητας (τριτοβάθμια επεξεργασία λυμάτων), κατάλληλης για άρδευση όλων των καλλιεργειών. Η αξιοποίηση των καθαρισμένων λυμάτων θα εξοικονομήσει υδατικούς πόρους, ιδιαίτερα το καλοκαίρι που οι ανάγκες οδηγούν σε υπερεκμετάλλευση των υδροφορέων με αποτέλεσμα την υφαλμύριση τους. Οι νέες εγκαταστάσεις θα επεξεργάζονται πλήρως τις λυματολάσπες για παραγωγή σταθεροποιημένου υπολείμματος κατάλληλου σαν εδαφοβελτιωτικού ή σαν υλικού αποδεκτό σε ΧΥΤΑ.

Στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Ηρακλείου υπάρχουν δίκτυα αποχέτευσης και έχουν δρομολογηθεί τοπικοί βιολογικοί καθαρισμοί για την εξυπηρέτηση των

περιοχών αυτών, η ολοκλήρωση των οποίων προβλέπεται μέχρι το τέλος του 2008.

Συλλογή Και Επεξεργασία Στερεών Αποβλήτων

Η καθαριότητα στο Ηράκλειο γίνεται από την αντίστοιχη υπηρεσία του Δήμου σε τέσσερις φάσεις: α) προσωρινή αποθήκευση, β) συλλογή και μεταφορά, γ) μεταφόρτωση και δ) διάθεση. Ειδικότερα:

Α) Σύστημα προσωρινής αποθήκευσης

Η άναρχη δόμηση που παρουσιάζεται στην πόλη του Ηρακλείου και κατ' επέκταση οι ιδιαιτερότητες διαφόρων περιοχών, ώθησαν τους αρμοδίους στην Υπηρεσία Καθαριότητας προς εξεύρεση λύσεων, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της κάθε περίπτωσης. Στα πλαίσια αυτά, σήμερα στο Δήμο Ηρακλείου αναπτύσσονται τέσσερα είδη μέσων Προσωρινής Αποθήκευσης:

- ⇒ Κυλιόμενοι κάδοι δύο κύριων τύπων και μεγεθών
- ⇒ Υπόγειοι κάδοι
- ⇒ Πλαστικοί σάκοι (στα πλαίσια του συστήματος πόρτα – πόρτα)
- ⇒ Μεγάλοι απορριμματοδέκτες – πρέσες

Κυλιόμενοι κάδοι: Ο αριθμός τους ανέρχεται, σύμφωνα με στοιχεία του 2005, σε 3336, εκ των οποίων 2780 είναι μεταλλικοί χωρητικότητας 1100 λίτρων και 536 πλαστικοί 240 λίτρων. Ένα μικρό μέρος αυτών (γύρω στους 250) είναι χωροθετημένοι σε ειδικά διαμορφωμένες εσοχές, ενώ οι υπόλοιποι βρίσκονται πάνω στα πεζοδρόμια ή στην άκρη του δρόμου. Χρησιμοποιούνται, ως επί το πλείστον, στην εκτός των τειχών περιοχή του Ηρακλείου, καθώς και σε κάποιες κεντρικές οδικές αρτηρίες εντός αυτής. Οι κυλιόμενοι κάδοι προκαλούν προστριβές μεταξύ δημοτών και σε σχέση με την υπηρεσία, αναφορικά με την χωροθέτηση τους ενώ έντονη είναι και η αντίδραση των δημοτών στην τοποθέτηση νέων κάδων, σε σημεία όπου παρατηρούνται αυξημένα φορτία.

Υπόγειοι κάδοι: Το σύστημα των υπογείων κάδων αναπτύσσεται στο κέντρο του Ηρακλείου. Οι κάδοι ανέρχονται σε 28, εκ των οποίων χρησιμοποιούνται οι 20. Η

σύλληψη της ιδέας και η κατασκευή τους ξεκίνησαν το έτος 2000 (πριν την εφαρμογή του πόρτα – πόρτα) από το προσωπικό της Υπηρεσίας Καθαριότητας του Δήμου. Η συλλογή των αποβλήτων από τους κάδους αυτούς γίνεται με τη βοήθεια ειδικού γερανοφόρου.

Πλαστικοί σάκοι: Πλαστικοί σάκοι χρησιμοποιούνται για την προσωρινή αποθήκευση των αποβλήτων εντός των οικιών, πριν την εναπόθεσή τους στους κάδους. Οι κάτοικοι της περιοχής «εντός των τειχών» δεν είναι υποχρεωμένοι να τοποθετούν τις σακούλες με τα απόβλητα μέσα σε κάδους, καθώς αναπτύσσεται στην εν λόγω περιοχή το σύστημα πόρτα – πόρτα. Η τοποθέτηση των σάκων γίνεται σε προκαθορισμένα σημεία, πάνω στα πεζοδρόμια, είτε στην άκρη του δρόμου, απ' όπου συλλέγονται με τα δορυφορικά οχήματα. Το σύστημα πόρτα – πόρτα ξεκίνησε να εφαρμόζεται το έτος 2000 και έγινε αποδεκτό από τους κατοίκους, καθώς αποτέλεσε λύση για το πρόβλημά τους. Ειδικότερα, οι περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται το σύστημα πόρτα – πόρτα, είναι οι εξής: Αγία Τριάδα, κάποιες περιοχές του Ατσαλένιου και των Καμινιών, καθώς και οι οδοί: Πεδιάδος, Βικέλας, Αλμπερτ, Μονής Καρδιωτίσσης και τέλος στο Υγειονομικό. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με την Υπηρεσία Καθαριότητας, το σύστημα πόρτα – πόρτα παρουσιάζει πολλά προβλήματα, καθώς, οι κάτοικοι σε γενικές γραμμές δεν συνεργάζονται. Αποθέτουν τις σακούλες σε μη προβλεπόμενες ώρες με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται το έργο του προσωπικού Καθαριότητας και τα απόβλητα να γίνονται εύκολη λεία για τα αδέσποτα, τα οποία σκίζουν τις σακούλες. Άλλα προβλήματα είναι οι προστριβές μεταξύ των δημοτών ως προς τη θέση απόθεσης και η αδυναμία εφαρμογής της διάταξης του Κανονισμού Καθαριότητας περί προσωρινής αποθήκευσης των αποβλήτων των καταστημάτων εντός κάδων.

Μεγάλοι απορριμματοδέκτες – πρέσες: Χρησιμοποιούνται σε επιλεγμένα σημεία, όπου υπάρχει αυξημένη παραγωγή, απορριμματοκιβώτια μεγάλης χωρητικότητας (containers). Τα εν λόγω κοντέινερ, είναι 2 ειδών: ανοιχτά και press container (πρέσες). Ειδικότερα, υπάρχουν 2 press container στο Βενιζέλειο νοσοκομείο και 2 στο Πανεπιστημιακό τα οποία έχουν χωρητικότητα 10 m³. Στη

νέα Λαχαναγορά έχουν τοποθετηθεί 2 ανοιχτά με διαστάσεις (5m x 2,5m x 1,5m) και χωρητικότητα 18,75 m³. Ακόμα, υπάρχουν:

- ⇒ 3 κοντέινερ στην παλιά Λαχαναγορά
- ⇒ 1 στο παλιό Νεκροταφείο
- ⇒ 5 στο Αμαξοστάσιο (τα οποία λειτουργούν ως εφεδρικά).
- ⇒ 1 στην περιοχή Φοινικιά, στη θέση της αποθήκης Χαλκιαδάκη.

Ένα πρόβλημα που παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο μέσο προσωρινής αποθήκευσης, είναι ότι οι πολίτες, συχνά ρίχνουν μέσα μπάζα, πέτρες, σίδερα με αποτέλεσμα την πρόκληση ζημιών στις πρέσες.

Β) Συλλογή και μεταφορά

Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής και μεταφοράς των οικιακών αποβλήτων γίνεται με το στόλο των απορριμματοφόρων του Δήμου, που αποτελείται από 29 απορριμματοφόρα (πρέσες – μύλοι), 5 δορυφορικά, 3 ανοιχτά φορτηγά και 4 τρίκυκλα¹⁸. Η συλλογή των αποβλήτων είναι χωρισμένη σε 13 ημερήσιους τομείς (συμπεριλαμβάνεται και το Σκαλάνι), 4 νυχτερινούς και τον τομέα του κέντρου. Συνολικά δηλαδή υπάρχουν 18 τομείς συλλογής στην πόλη του Ηρακλείου.

Τα δορυφορικά οχήματα και τα τρίκυκλα χρησιμοποιούνται για τη συλλογή των αποβλήτων του κέντρου της πόλης. Η διέλευσή από τους κεντρικούς δρόμους γίνεται αρκετές φορές την ημέρα και εξαρτάται από τον όγκο των αποβλήτων.

Εκτός από τη συλλογή των οικιακών αποβλήτων υπάρχει πρόβλεψη και για τη συλλογή ογκωδών αντικειμένων και λαδιών. Τα ογκώδη αντικείμενα συλλέγονται από το προσωπικό της υπηρεσίας καθαριότητας, με τα ανοιχτά φορτηγά και τα ημιφορτηγά τα οποία διαθέτει. Στη διαδικασία που ακολουθείται εμπλέκονται και οι πολίτες, οι οποίοι υποχρεούνται να καλέσουν τηλεφωνικώς στην υπηρεσία και να δηλώσουν την ακριβή τοποθεσία και το είδος των ογκωδών που αποθέτουν.

¹⁸ Στοιχεία 2005

Δύο φορές την εβδομάδα, τις ημέρες Τρίτη και Πέμπτη, πραγματοποιείται από την Υπηρεσία Καθαριότητας συλλογή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων κυρίως από ψησταριές. Στο παρελθόν έγινε σύμβαση με Σαπωνοποιία για την χρησιμοποίησή τους.

Τα προβλήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω (υπερπλήρωση κάδων, προστριβές μεταξύ δημοτών – αντιδράσεις, μπάζα στα containers,) και εντάχθηκαν στην κατηγορία της Προσωρινής Αποθήκευσης, είναι προφανές πως επηρεάζουν και τη διαδικασία της Συλλογής.

Ο εξοπλισμός της Συλλογής – Μεταφοράς δεν είναι επαρκής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να πραγματοποιείται συλλογή το πρωί, το μεσημέρι και το βράδυ. Στο κέντρο και σε κάποιες κεντρικές οδούς, τα οχήματα μπορεί να περάσουν και αρκετές φορές την ημέρα. Πριν το άνοιγμα των καταστημάτων, λίγο μετά το κλείσιμο, το μεσημέρι και το ίδιο το βράδυ. Παράλληλα, το κυκλοφοριακό πρόβλημα και η κακή ποιότητα των δρόμων του Ηρακλείου σαφώς επηρεάζουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της συλλογής.

Γ) Μεταφόρτωση

Μετά τη συλλογή τους, τα απορρίμματα οδηγούνται στο Σταθμό Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) του Δήμου, που λειτουργεί από το 1999. Το συγκεκριμένο έργο διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό τη διαχείριση των αποβλήτων, καθώς, πριν να λειτουργήσει ο σταθμός, τα απορριμματοφόρα έπρεπε να καλύπτουν την απόσταση των 40 περίπου χιλιομέτρων προς τη χωματερή των Πέρα Γαληνών, γεγονός που καταπονούσε τα οχήματα. Πριν φτιαχτεί ο ΣΜΑ, το δρομολόγιο του κάθε απορριμματοφόρου, καθημερινά, διαρκούσε 2 ώρες περίπου. Η συλλογή δεν μπορούσε να ολοκληρωθεί, οι οδηγοί έκαναν επιλογή και μέρος των αποβλήτων παρέμενε στους δρόμους.

Ο ΣΜΑ έχει δυναμικότητα 5 κοντέινερ x 56 τόνους και αποτελείται από 2 επίπεδα. Τα απόβλητα αφού αδειάσουν από το απορριμματοφόρο, εισέρχονται μέσα στα

κοντέινερς, τα οποία βρίσκονται στο χαμηλό επίπεδο του σταθμού και κατόπιν μεταφέρονται στη χωματερή με τους τράκτορες. Ημερησίως, πραγματοποιούνται περίπου 12 - 13 δρομολόγια προς τον χώρο διάθεσης.

Δ) Διάθεση

Η τελική διάθεση των απορριμμάτων πραγματοποιείται στη χωματερή του Δήμου Ηρακλείου στο Φόδελε (Πέρα Γαλήνοι). Εκεί τα απορρίμματα εναποτίθενται σε στρώσεις και καλύπτονται καθημερινά με χώμα για την διατήρηση της υγιεινής και την αποφυγή επικίνδυνων αναφλέξεων.

Μέχρι το έτος 1992 η διάθεση ήταν ανεξέλεγκτη και τα απόβλητα απλώς θάβονταν. Από το έτος 1993, ξεκινά η υγειονομική ταφή των αποβλήτων, γίνεται αποκατάσταση του χώρου και δημιουργείται κύτταρο, το οποίο όμως λειτουργεί χωρίς άδεια. Μάλιστα, σύμφωνα με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η εγκατάσταση χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα επικίνδυνη για το περιβάλλον και τους κατοίκους της περιοχής, ως εκ τούτου η Ελλάδα καλείται να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αποκατάσταση της¹⁹.

Πρόγραμμα Ανακύκλωσης

Η τελευταία σημαντική εξέλιξη στον τομέα της διαχείρισης απορριμμάτων σχετίζεται με την υλοποίηση προγράμματος ανακύκλωσης υλικών από τους Δήμους Ηρακλείου, Γαζίου και Αλικαρνασσού. Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί μια πρωτοβουλία του Ενιαίου Συνδέσμου Διαχείρισης Απορριμμάτων ΟΤΑ Κρήτης (ΕΣΔΑΚ) σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.). Για τις ανάγκες του προγράμματος κατασκευάστηκε Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) το οποίο στεγάζεται σε κτίριο 2.000 τ.μ. στη θέση Μαύρος Σπήλιος του δήμου Νέας Αλικαρνασσού. Το ΚΔΑΥ καλύπτει τις ανάγκες 170.000 κατοίκων των Δήμων Ηρακλείου, Γαζίου και Αλικαρνασσού. Τα υλικά που ανακυκλώνονται στο πλαίσιο του προγράμματος είναι χάρτινες,

¹⁹ Εφημερίδα «Καθημερινή», 26/3/2006

πλαστικές, μεταλλικές και γυάλινες συσκευασίες, ενώ για τη συλλογή τους χρησιμοποιούνται 1.550 ειδικοί μπλε κάδοι, καθώς και 5 οχήματα συλλογής, για να μεταφέρουν τα υλικά στο ΚΔΑΥ. Το σύνολο της επένδυσης ανήλθε σε 2,5 εκ. € και χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕΑΑ υλοποιώντας τη συμφωνία της με τους δήμους, όπως προβλέπει το εγκεκριμένο από το ΥΠΕΧΩΔΕ πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕΑΑ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΕΑΑ στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος ανακύκλωσης αναμένεται να ανακτώνται περισσότεροι από 4.500 τόνοι ανακυκλώσιμων υλικών σε ετήσια βάση. Την επιθυμία τους να ενταχθούν στο πρόγραμμα έχουν εκφράσει και οι Δήμοι Μαλίων και Χερσονήσου.

Οδοκαθαρισμός

Το Ηράκλειο, για τις ανάγκες του Οδοκαθαρισμού, έχει χωριστεί σε 9 τομείς. Οι τομείς αυτοί, έχουν τεθεί υπό την ευθύνη ισάριθμων Επιστατών Καθαριότητας, οι οποίοι οργανώνουν και καθοδηγούν τους Οδοκαθαριστές σε καθημερινή βάση

Στο σύνολό τους οι οδοκαθαριστές φτάνουν τους 60, ενώ υπάρχει στα σχέδια της Αντιδημαρχίας Καθαριότητας η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού στο άμεσο μέλλον. Σημειώνεται πως με αφορμή την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, προσλήφθηκαν 40 επιπλέον εργάτες στα πλαίσια σύμβασης με ιδιωτικό φορέα. 10 εξ' αυτών χρησιμοποιήθηκαν σαν ομάδα άμεσης επέμβασης για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών.

Λόγω της έλλειψης προσωπικού, οι επιστάτες οργανώνουν τον οδοκαθαρισμό ανάλογα με τα αιτήματα των πολιτών, που προκύπτουν από την τηλεφωνική επικοινωνία με την Υπηρεσία. Το έργο των οδοκαθαριστών, συμπληρώνεται από 5 σάρωθρα που πραγματοποιούν διαδρομές σε καθημερινή βάση. Έχουν ορίσει κάποιες συνήθειες βάρδιες (κεντρικοί οδικοί άξονες), αλλά οι διαδρομές τους δεν είναι συγκεκριμένες. Συχνά δουλεύουν κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις προκύπτουσες ανάγκες. Επίσης, τα σάρωθρα δεν είναι εξοπλισμένα με καταγραφέα χιλιομέτρων λειτουργίας της σκούπας. Έτσι, δεν υπάρχει η δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων για την καλύτερη χρήση τους. Τέλος, σημειώνεται πως δεν καλύπτουν όλους τους τομείς συλλογής, αλλά κυρίως την περιοχή του κέντρου του

Ηρακλείου, «εντός των τειχών». Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δικαιολογημένη δυσaréσκεια των πολιτών των άλλων περιοχών, κάτι το οποίο φαίνεται από σχετικές έρευνες αλλά και από δημοσιεύματα των τοπικών ΜΜΕ.

Ηλεκτροδότηση

Το Ηράκλειο ηλεκτροδοτείται από τον ΑΗΣ Λινοπεραμάτων, στο Δήμο Γαζίου, που αποτελεί τον πυρήνα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στο Ν. Ηρακλείου, ονομαστικής εγκατεστημένης ισχύος 278,84 MW. Η πρώτη Μονάδα του σταθμού τέθηκε σε λειτουργία το 1965 και ο Σταθμός σήμερα περιλαμβάνει:

- 6 Ατμοηλεκτρικές Μονάδες συνολικής ονομαστικής ισχύος 111,25 MW
- 4 Μηχανές Diesel (ΜΕΚ) συνολικής ονομαστικής ισχύος 49,12 MW
- 5 Αεριοστροβιλικές Μονάδες συνολικής ονομαστικής ισχύος 118,47 MW

Ο ΑΗΣ Λινοπεραμάτων κατέχει κεντροβαρική θέση στην ηλεκτροπαραγωγή της Περιφέρειας Κρήτης καθώς το 38% της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται ετησίως στο νησί προέρχεται από τον συγκεκριμένο σταθμό με καθαρή παραγωγή ισχύος 1.004.037,50 MWh. Το δίκτυο της ΔΕΗ στο Νομό Ηρακλείου, συμπληρώνεται από 6 υποσταθμούς και ειδικότερα τρεις στο Δήμο Ηρακλείου και από έναν στις Μοίρες, στα Πραιτόρια και στην Σταλίδα, οι οποίοι συνδέονται με γραμμές υψηλής (150kV) και μεσαίας τάσης (15 KV).

Παράλληλα, από το Υπουργείο Ανάπτυξης έχει ανακοινωθεί η κατασκευή ενός ακόμα σταθμού ηλεκτροπαραγωγής στην θέση «Κορακιά» του Δήμου Γαζίου, έως το 2012, ο οποίος αρχικά θα λειτουργεί με μαζούτ χαμηλού θείου και θα παράγει 250 MW, ενώ στο μέλλον, με την κατασκευή σταθμού LNG (τερματικός σταθμός) θα μπορεί να λειτουργήσει χρησιμοποιώντας φυσικό αέριο. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα το οποίο έχει καθοριστεί περίπου μέχρι το έτος 2016, στον ίδιο ΑΗΣ θα προστεθούν άλλα 250 MW, γεγονός το οποίο θα επιτρέψει τη σταδιακή θέση του ΑΗΣ Λινοπεραμάτων εκτός λειτουργίας.

Στο παρελθόν έχουν γίνει εισηγήσεις και ανακοινώσεις για την κατασκευή, στο Νομό Ηρακλείου, σταθμού παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος από καύση βιομάζας

και αποβλήτων ελαιουργείων, ισχύος 10-12 MW. Η κατασκευή εργοστασίου βιομάζας στο νομό θα αποτελέσει αφενός μέσο-μακροπρόθεσμη εναλλακτική λύση της αξιοποίησης των υποπροϊόντων του κλάδου του ελαιόλαδου και αφετέρου, τη βέλτιστη περιβαλλοντικά λύση για τα υγρά και τα στερεά απόβλητα, καθώς και για τα ανεπιθύμητα παραπροϊόντα της παραγωγής ελαιολάδου.

Στο ίδιο πλαίσιο λειτουργεί, στο σταθμό βιολογικού καθαρισμού του Ηρακλείου, σύστημα συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας από καύση βιοαερίου. Η ημερήσια παραγωγή εκτιμάται στις 2000-4000 kwh που αναλογεί στο 25-40% της ηλεκτρικής κατανάλωσης του βιολογικού σταθμού.²⁰ Πρόκειται για μια καλή πρακτική ηλεκτροπαραγωγής από βιομάζα που μπορεί να επεκταθεί και στους υπόλοιπους βιολογικούς σταθμούς που προγραμματίζει ο Δήμος

Τηλεφωνικό Δίκτυο

Ο ΟΤΕ έχει κατασκευάσει και συνεχίζει να βελτιώνει ένα πυκνό δίκτυο σταθερής τηλεφωνίας στο Νομό Ηρακλείου, το οποίο εκτείνεται κατά μήκος του βόρειου παραλιακού άξονα και βασίζεται σε δακτυλίους SDH επί χερσαίων και υποβρύχιων οπτικών ινών, εξασφαλίζοντας διαρκή επικοινωνία εντός νομού αλλά και του τελευταίου με τους άλλους νομούς της Κρήτης και την υπόλοιπη χώρα, μέσω υψηλών ταχυτήτων επικοινωνίας (155 Mbps, 622 Mbps, 2,5 Gbps). Τα βασικά κέντρα του τηλεφωνικού δικτύου του νομού βρίσκονται στο Ηράκλειο (Αριάδνης, Κνωσού και Θερίσου), ενώ τηλεφωνικά κέντρα έχουν αναπτυχθεί και στις υπόλοιπες αστικές και ημιαστικές περιοχές του νομού (Άνω Βιάννου, Αγίας Βαρβάρας, Αρκαλοχωρίου, Μοιρών, Πύργου και Χερσονήσου) τα οποία συνδέουν όλα τα χωριά. Ταυτόχρονα ένας μητροπολιτικός δακτύλιος με σημεία παρουσίας σε

²⁰ «Επενδυτικός Οδηγός για τους Ιδιώτες, την Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Κρήτη», Ενεργειακό Κέντρο Περιφέρειας Κρήτης.

Ηράκλειο και Μοίρες εξασφαλίζει πολύ υψηλές ταχύτητες για την υποστήριξη τηλε-εφαρμογών και νέων τεχνολογιών.²¹

Για την σύνδεση των χρηστών με τα τηλεφωνικά κέντρα, ο ΟΤΕ έχει αναπτύξει δίκτυα πρόσβασης που αποτελούνται από χάλκινα καλώδια και καλώδια οπτικών ινών. Τα χάλκινα καλώδια σε πολύ μεγάλο βαθμό έχουν τοποθετηθεί υπόγεια. Σε ελάχιστες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται εναέρια χάλκινα καλώδια. Με το δίκτυο πρόσβασης των χάλκινων καλωδίων ο ΟΤΕ προσφέρει όλες τις νέες υπηρεσίες που βασίζονται στην τεχνολογία xDSL, όπως ADSL, HDSL, VDSL, UDSL, SDSL. Πέραν της χρήσης καλωδίων οπτικών ινών για την διασύνδεση των κέντρων του ΟΤΕ, έχει αναπτυχθεί «Δίκτυο Πρόσβασης» δηλαδή δακτύλιοι οπτικών ινών με ΟΝΥ εντός της πόλης του Ηρακλείου, για την παροχή υπηρεσιών τηλεφωνίας και μετάδοσης δεδομένων (χαμηλών ταχυτήτων και υψηλών ταχυτήτων 2 Mbps και 34 Mbps) υψηλής ποιότητας επικοινωνίας και εναλλακτικής δρομολόγησης στους χρήστες.

Ευρυζωνικά και ασύρματα δίκτυα

Τα ευρυζωνικά δίκτυα αποτελούν τη νέα «λεωφόρο» της πληροφορίας και της επικοινωνίας που επιτρέπει στους χρήστες τη χρήση δικτύων υψηλής ποιότητας, χωρητικότητας και απόδοσης, ορθολογικά ανεπτυγμένα και κοστολογημένα. Επίσης, παρέχουν απεριόριστες δυνατότητες ανταλλαγής δεδομένων, εικόνας και ήχου συμβάλλοντας σημαντικά στην προώθηση του ηλεκτρονικού επιχειρείν, της απασχόλησης και της οικονομικής ανάπτυξης και εξασφαλίζουν πλήθος εφαρμογών και υπηρεσιών σε διάφορους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας (π.χ. εργασία, εκπαίδευση, υγεία, εξυπηρέτηση του πολίτη, επικοινωνία).

²¹ ICAP Α.Ε-DELOITTE & TOUCHE CONSULTING Α.Ε.: «Επιχειρησιακό Σχέδιο για την ΚτΠ της Περιφέρειας Κρήτης».

Ο Δήμος Ηρακλείου έχει αναπτύξει Ψηφιακή Στρατηγική στο πλαίσιο της οποίας προβλέπονται συγκεκριμένες κατηγορίες δράσεων για την ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας. Πιο συγκεκριμένα:

A) Ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών

- Η κατασκευή του Μητροπολιτικού Ευρυζωνικού Δικτύου Οπτικών Ινών (Metropolitan Area Network) που θα διασυνδέσει σχολεία, νοσοκομεία, δημόσιες υπηρεσίες, εφορίες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα κλπ.).
- Η δημιουργία Σημείων Ασύρματης Ευρυζωνικής Πρόσβασης στο Διαδίκτυο σε χώρους προσβάσιμους από το κοινό (Wireless Hotspots).
- Η δημιουργία Τοπικών Κέντρων Ελεύθερης Πρόσβασης στο Διαδίκτυο στο Πολύκεντρο Νεολαίας, στο Αθλητικό Κέντρο στις Πατέλες και στην πρώην Λαχαναγορά.

B) Ανάπτυξη ευρυζωνικού περιεχομένου και υπηρεσιών

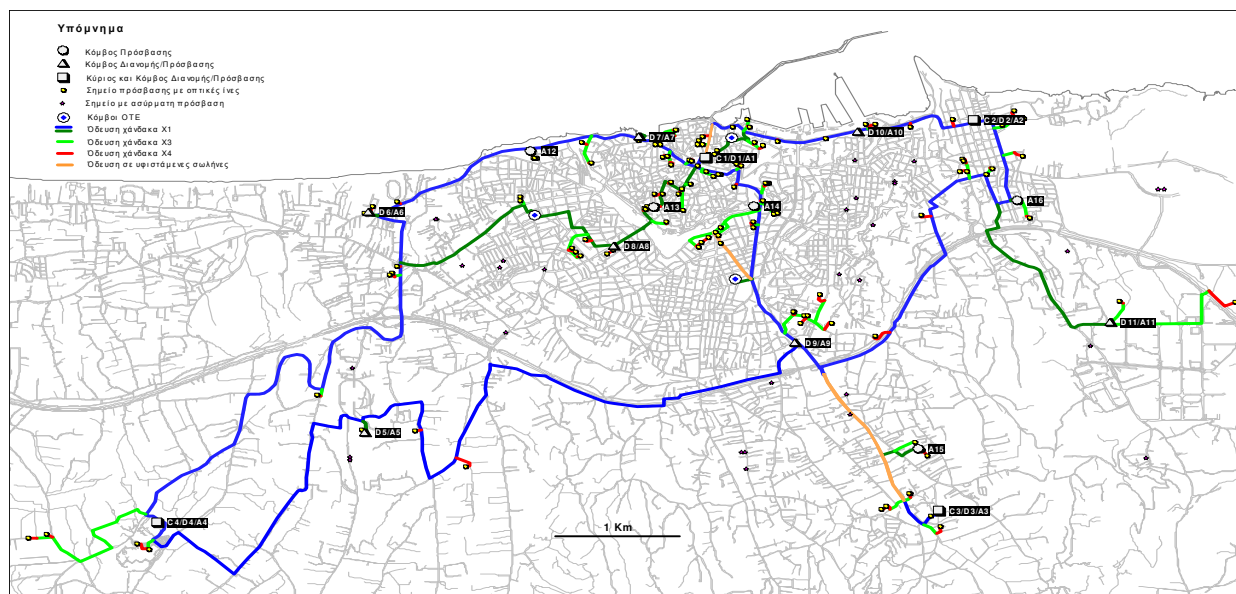
- Ανάπτυξη Συστήματος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών μέσω Διαδικτύου
- Ηλεκτρονικό Σύστημα Περιήγησης στην Πόλη του Ηρακλείου
- Ψηφιοποίηση Αρχείων Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης

Από τα παραπάνω έργα, αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή του μητροπολιτικού δικτύου οπτικών ινών, ύψους 2.879.341,39€, με τη συγχρηματοδότηση του Ε.Π.: «Κοινωνία της Πληροφορίας» 2000-2006. Το έργο κατασκευάζεται με τη συνεργασία Δήμου Ηρακλείου και Δήμου Ν. Αλικαρνασσού, θα έχει μήκος 36 χλμ και πρόκειται να συνδέσει 160 κτίρια δημόσιου ενδιαφέροντος (130 με οπτικές ίνες και 30 με ασύρματα δίκτυα), όπως: κτίρια Δήμων, Νομαρχίας και Περιφέρειας Κρήτης, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, νοσοκομεία, μουσεία, δημόσιες υπηρεσίες, επιμελητήρια, αστυνομικά τμήματα κ.α.²²

²² Μ. Καλογήρου, Μητροπολιτικό Δίκτυο Οπτικών Ινών Ηρακλείου, Κέντρο Επικοινωνιών και Δικτύων, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Χάρτης: Μητροπολιτικό Δίκτυο Ηρακλείου

Πηγή: Κέντρο Επικοινωνιών και Δικτύων, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Παράλληλα, ο Δήμος έχει αναπτύξει Ασύρματο Δίκτυο το οποίο καλύπτει εσωτερικούς χώρους του Δήμου, αλλά και εξωτερικούς χώρους. Συγκεκριμένα, στο κτίριο της οδού Ανδρόγεω καλύπτονται το Πολύκεντρο, η αίθουσα εκδηλώσεων και το φουαγιέ στον 2ο όροφο καθώς και ο 4ος όροφος. Στο Δημαρχείο - Λότζια, οι αίθουσες Ε. Βενιζέλου και Α. Παπανδρέου διαθέτουν ασύρματο δίκτυο.

Στους εξωτερικούς χώρους, το ασύρματο δίκτυο καλύπτει σχεδόν ολόκληρο το κέντρο της πόλης, όπως φαίνεται στον επόμενο χάρτη, και ειδικότερα τις περιοχές: Πλατεία Ε. Βενιζέλου (Λιοντάρια), Πάρκο Θεοτοκόπουλου, τις οδούς Χάνδακος, Δαιδάλου, Κοραή, 25^η Αυγούστου, Ανδρόγεω, Μιλάτου και Μεραμπέλου, τις Πλατείες Ελευθερίας, Δασκαλογιάννη και το Μεϊντάνι. Το Ασύρματο Δίκτυο του Δήμου Ηρακλείου αναπτύσσεται συνέχεια, και υπάρχουν σχέδια για ακόμα περισσότερη κάλυψη στο εγγύς μέλλον. Ήδη προγραμματίζεται η επέκταση του δικτύου στις Πλατείες Κοραή και Κορνάρου και στο πρώην ξενοδοχείο «Εσπέρια».

**Χάρτης: Σημεία Ασύρματης Ευρυζωνικής Πρόσβασης (Wireless Hotspots)
και Περιοχή Κάλυψης Ασύρματου Δικτύου του Δήμου Ηρακλείου (Μάϊος 2008)**

ERROR: stackunderflow
OFFENDING COMMAND: ~

STACK: